

REPUBLIKA HRVATSKA
SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA
Ž U P A N

KLASA: 023-05/21-03/0011
URBROJ:2181/-10-10-21-01
Split, 06. rujna 2021.

PREDSJEDNIKU
ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE
gosp. Mati Šimundiću, prof.
- o v d j e -

PREDMET: Izvješće Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko-dalmatinske županije „More i krš“ o ostvarivanju godišnjeg Programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja za 2020. godinu, s Prijedlogom zaključka o prihvatanju

Na temelju članka 60. Poslovnika Županijske skupštine Splitsko-dalmatinske županije („Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije“, broj 13/09, 2/13 i 42/20), u privitku Vam dostavljamo Izvješće navedeno u Predmetu, radi rasprave na sjednici Županijske skupštine.

PRAVNI TEMELJ: Članak 134. stavak 3. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19), članak 4. Odluke o osnivanju Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko dalmatinske županije „More i krš“ („Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije“, broj 3/96, 5/04, 18/05, 1/10, 12/13 i 1/14), te članak 28. Statuta Splitsko-dalmatinske županije („Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije“, broj 125/19, 22/20 i 21/21)

NOSITELJ IZRADE: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko dalmatinske županije „More i krš“ i Upravni odjel za zaštitu okoliša, komunalne poslove, infrastrukturu i investicije

PREDLAGATELJ: Župan

DONOSITELJ: Županijska skupština

IZVJESTITELJ: Domagoj Lažeta, dipl.iur., ravnatelj Javne ustanove, Ivica Sorić, predsjednik Upravnog vijeća Javne ustanove i Marija Vuković, dipl. ing. arch., po ovlaštenju pročelnica Upravnog odjela za zaštitu okoliša, komunalne poslove, infrastrukturu i investicije

S poštovanjem,

Ž U P A N

Blaženko Boban

Na temelju članka 134. stavak 6. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19), članka 4. Odluke o osnivanju Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko dalmatinske županije „More i krš“ („Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije“, broj 3/96, 5/04, 18/05, 1/10, 12/13 i 1/14), te članka 28. Statuta Splitsko-dalmatinske županije („Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske-županije“, broj 125/19, 22/20 i 21/21), Županijska skupština Splitsko-dalmatinske županije na ____sjednici, održanoj _____2021., donijela je

ZAKLJUČAK

o prihvatanju Izvješća Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko-dalmatinske županije „More i krš“ o ostvarivanju godišnjeg Programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja za 2020.godinu

Članak 1.

Prihvaća se Izvješće Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko-dalmatinske županije „More i krš“ o ostvarivanju godišnjeg Programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja za 2020. godinu.

Članak 2.

Ovaj Zaključak stupa na snagu osmog dana od dana objave u “Službenom glasniku Splitsko-dalmatinske županije”.

KLASA:
URBROJ:
Split,

**PREDSJEDNIK
ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE**

Mate Šimundić, prof.

Dostaviti:

1. Upravni odjel za zaštitu okoliša, komunalne poslove, infrastrukturu i investicije, ovdje
2. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko-dalmatinske županije „More i krš“
3. Službeni glasnik, ovdje
4. Pismohrana, ovdje

O b r a z l o ž e n j e

Sukladno članku 134. stavak 6. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj 80/13, 15/1814/19 i 127/19) i članku 4. Odluke o osnivanju Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko dalmatinske županije „More i krš“ („Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije“, broj 3/96, 5/04, 18/05, 1/10, 12/13 i 1/14), Upravno vijeće Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko dalmatinske županije dostavilo je Izvješće Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko-dalmatinske županije „More i krš“ o ostvarivanju godišnjeg Programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja za 2020. godinu

Sukladno članku 134. stavak 6. citiranog Zakona, Upravno vijeće treba dostaviti predmetno Izvješće za prethodnu kalendarsku godinu i nadležnom Ministarstvu.

**IZVJEŠĆE O OSTVARIVANJU GODIŠNJEG
PROGRAMA ZAŠTITE, ODRŽAVANJA, OČUVANJA,
PROMICANJA I KORIŠTENJA ZAŠTIĆENIH
PODRUČJA ZA 2020. GODINU sa opisom aktivnosti**

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. OČUVANJE PRIRODNIH VRIJEDNOSTI.....	8
3. UPRAVLJANJE POSJEĆIVANJEM, INTERPRETACIJA I EDUKACIJA.....	34
4. SURADNJA S LOKALNOM ZAJEDNICOM.....	38
5. RAZVOJ KAPACITETA JAVNE USTANOVE.....	41
6. EVIDENCIJA NADZORA.....	54
7. FINACIJE.....	56
8. ZAKLJUČAK.....	60

UVOD

Godišnja izvješća svih javnih ustanova u zaštiti prirode izrađuju se prema službenim unificiranim obrascima i procedurama, propisanim od strane Zavoda za zaštitu okoliša i prirode i samog Zakona o zaštiti prirode. Ti se obrasci temelje na isto tako unificiranim obrascima godišnjih programa rada tih ustanova, kako bi se mogao lako pratiti odnos planiranog i učinjenog. Pored spomenutog zakonski obveznog izvješća, Javna ustanova je – radi lakšeg razumijevanja i približavanja materije i čitateljima laicima, odnosno zainteresiranoj javnosti – odlučila izraditi i ovo opisno i ilustrirano izvješće o svome radu. To je na tragu opredjeljenja Javne ustanove za otvorenost u radu i bolju komunikaciju s javnošću. Objavljivanje godišnjeg izvješća u ovom obliku plastičnije i na popularniji način prikazuje rad ustanove u protekloj godini, a što onda potiče i interes vijećnika, a i šire javnosti za predmetnu tematiku. Ovakav pristup je zahtjevan i u autorskom i u tehničkom smislu, ali u konačnici donosi bolje rezultate u temeljnoj funkciji Ustanove, a to je upravljanje zaštićenom prirodom. Dugoročno će biti teško održati visoku razinu kvalitete ovoga tipa izvješća, jer se sadržaji iz godine u godinu u velikoj mjeri ponavljaju, ali cjelokupan tim Javne ustanove to doživljava kao izazov i prigodu za iskazivanje svojih kreativnih potencijala.

O Javnoj ustanovi

Županijska skupština Splitsko-dalmatinske županije na svojoj 20. sjednici, održanoj 28. ožujka 1996. godine, Odlukom o osnivanju osnovala je Javnu ustanovu za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko-dalmatinske županije sa ciljem zaštite, održavanja i promicanja zaštićenih dijelova prirode na području Splitsko-dalmatinske županije. Temeljem odluke o osnivanju Ustanova je registrirana pri Trgovačkom sudu u Splitu, 23. listopada 1996. godine, kao neprofitna organizacija u vlasništvu osnivača.

Od 2014. godine Ustanova nosi skraćeni naziv Javna ustanova MORE I KRŠ.

Javna ustanova MORE I KRŠ obavlja djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenih područja Splitsko-dalmatinske županije u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, te nadzor nad provođenjem uvjeta i mjera zaštite prirode na zaštićenim područjima kojima upravlja Ustanova.

Ustanova upravlja i područjem ekološke mreže sukladno Zakonu o zaštiti prirode i podzakonskim aktima.

Ustanova sukladno Zakonu o zaštiti prirode obavlja neposredni nadzor u zaštićenim područjima, i to:

- nad pojedinim biljnim i životinjskim vrstama, te provodi nadzor nad zaštićenim prirodnim vrijednostima putem glavnog čuvara prirode i čuvara prirode,
- nadzor nad provođenjem uvjeta i mjera zaštite na području kojim upravlja.

Za gospodarsko korištenje prirodnih dobara ili obavljanje druge djelatnosti na zaštićenim područjima kojima upravlja, Ustanova može dati koncesijsko odobrenje pravnim i fizičkim osobama koje su registrirane za obavljanje obrta pod uvjetima i na način propisan Zakonom o zaštiti prirode.

Javna ustanova je 2020. godinu završila sa ukupno 25 djelatnika: ravnatelj, pomoćnik ravnatelja za infrastrukturne projekte, pomoćnik ravnatelja za NATURA područja, stručni voditelj, glavni čuvar prirode, viši savjetnik oceanograf-voditelj projekata, savjetnik biolog, 4 viša stručna suradnika (biolog, agronom, geograf i suradnik za izradu i provedbu EU projekata), 5 čuvara prirode, 2 motritelja, savjetnik za pripremu i provođenje EU projekata, stručni suradnik za pripremu i provođenje EU projekata, stručni suradnik za infrastrukturne programe, stručni suradnik za turizam, promidžbu i odnose s javnošću, viši stručni suradnik knjigovodstveno-financijskih poslova, referent knjigovodstveno-financijskih poslova te administrativni tajnik – tajnica ravnatelja.

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode, Odluci o osnivanju i Statutu, Ustanovom upravlja Upravno vijeće koje broji pet članova. Predsjednika i tri člana Upravnog vijeća imenuje Župan Splitsko-dalmatinske županije na mandat od četiri godine dok jednog člana biraju zaposlenici Ustanove.

Sastav Upravnog vijeća Ustanove je:

- Ivica Sorić, predsjednik
- Josip Jakšić, član
- Ivan Carević, član
- Petar Šabić, član
- Ivica Jurić-Kaćunić, član (predstavnik radnika)

Zaštićene dijelovi prirode Splitsko-dalmatinske županije

U Upisniku zaštićenih područja koje vodi nadležno Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja na području Splitsko-dalmatinske županije nalazi se 44 zaštićena lokaliteta. Od toga broja Ustanova upravlja sa njih 41 i to sa:

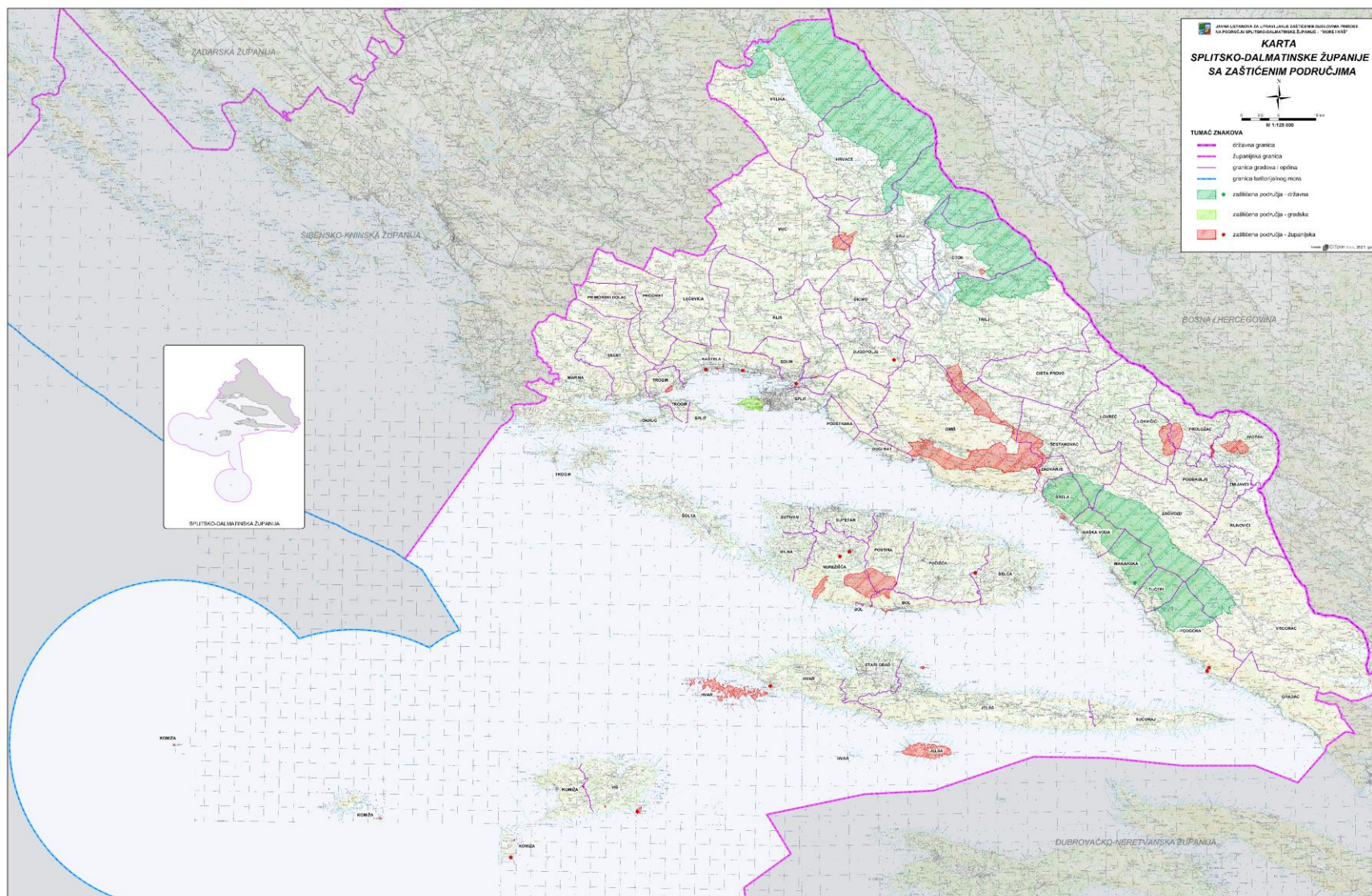
- 3 posebna rezervata (Vrljika, Jadro i Pantan);
- 14 spomenika prirode (Divlja kruška (*Pirus amygdaliformis* Vill.), Modra špilja, Brusnik, Jabuka, Vranjača, Modro jezero, Crveno jezero, Medvidina špilja, Špilja na otoku Ravniku, Ruskamen, Borić na krovu crkve u Nerežišćima (*Pinus nigra*), Maslina (*Olea europaea*), Kolač i Hrast dub (*Quercus virgiliana*));
- 16 značajnih krajobrazza (Kanjon rijeke Cetine, Plaže i park-šuma u Brelima, Zlatni rat, Uvala Stiniva, Ravnik, Prološko blato, Imotska jezera-Gaj, Pakleni otoci, Šćedro, Zečevo, Vidova gora, Dolina Blaca, Grab, Ruda, Rumin i Sutina);
- 8 spomenika parkovne arhitekture (Čempres (*Cupressus sempervirens*), Garagnin-Fanfogna, Vitturi, Palace, Čempresi (*Cupressus sempervirens* var. *pyramidalis*) kraj samostana Sv. Križa u Živogošću, Čempresi (*Cupressus sempervirens* var. *pyramidalis*) kraj groblja u Živogošću, Botanički vrt OŠ „Ostrog“ i Močvarni čempres (*Taxodium distichum*)).

Od navedenog 41 zaštićenog područja, koja su upisana u Upisnik a kojima upravlja Javna ustanova, jedno više ne postoji:

- Ruskamen, uništen divljom izgradnjom.

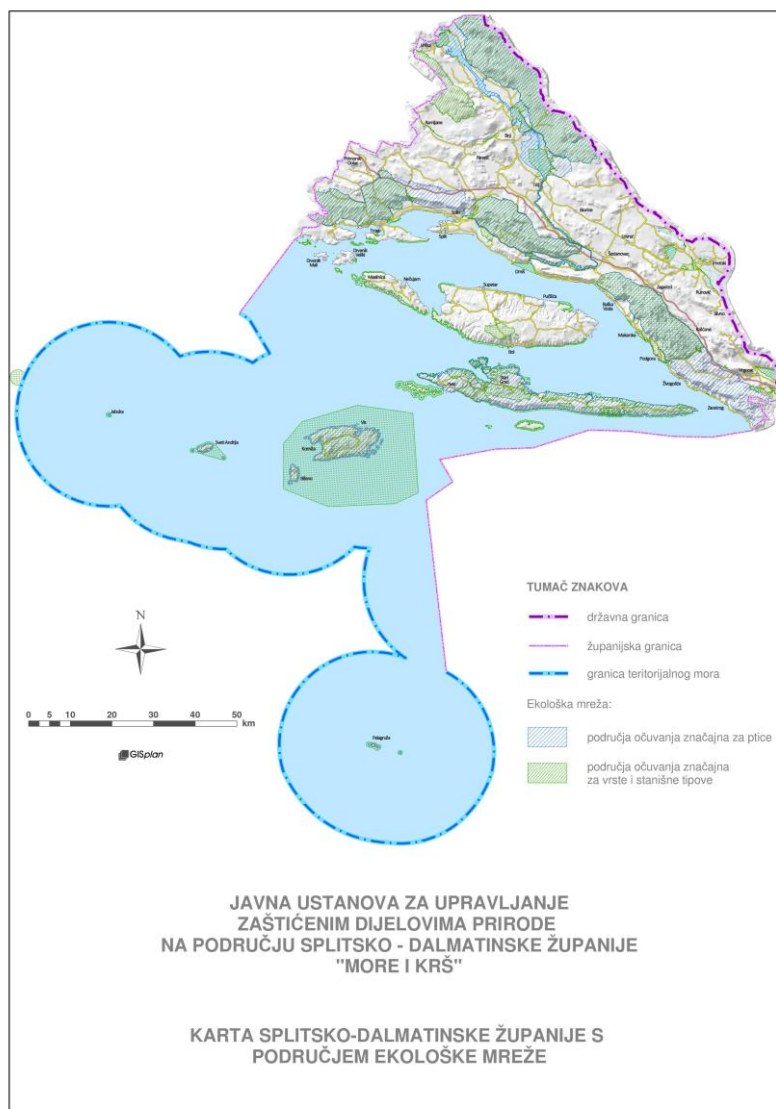
Stoga se za njega prilikom revizije Upisnika zaštićenih područja očekuje brisanje iz Upisnika.

Parkom prirode Biokovo i Biokovskim botaničkim vrtom Kotišina upravlja Javna ustanova Park prirode Biokovo dok Park šumom Marjan upravlja Javna ustanova za upravljanje park šumom Marjan.

Ekološka mreža NATURA2000 na području Splitsko-dalmatinske županije

Pored područja i objekata zaštićenih prema Zakonu o zaštiti prirode, Javna ustanova također upravlja i s područjem ekološke mreže. Vladinom Uredbom o proglašenju ekološke mreže (NN 80/19) površina ekološke mreže u Splitsko-dalmatinskoj županiji iznosi 280.164,37 ha. Od toga 180.882,53 ha pripada kopnenom dijelu, a 99.281,840 ha pripada morskom dijelu. Na području Županije nalazi se 6 područja očuvanja značajnih za ptice (POP) te 145 područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (POVS). Najvećim dijelom (5 POP i 143 POVS) ekološke mreže na području Splitsko-dalmatinske županije upravlja Javna ustanova MORE I KRŠ.

OČUVANJE PRIRODNIH VRIJEDNOSTI

Uvod

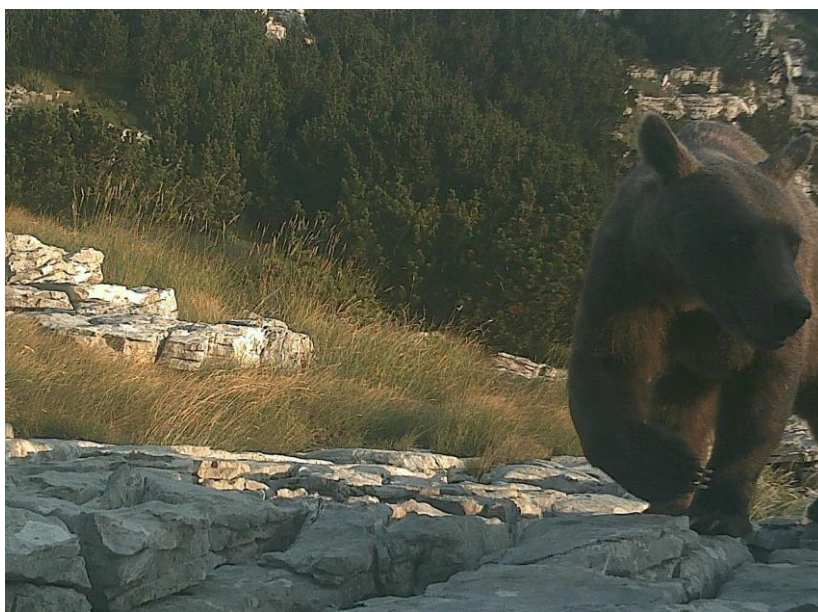
Očuvanje prirodnih vrijednosti je središnja djelatnost u zaštiti prirode i srž cijeloga sustava i ova se skupina aktivnosti sastoji od vrlo različitih akcija koje se na terenu poduzimaju, manje-više redovito svake godine. Te aktivnosti pokrivaju raspon od jednostavnih praćenja određenih pojava u prirodi (a prema kriterijima potreba konkretnih zaštićenih područja i stručnih i tehničkih kapaciteta ustanove), preko nekih inventarizacija značajnih za formiranje baza podataka, manjih stručnih ispitivanja i intervencija, pa do pravog znanstvenog istraživanja.

Inventarizacija i monitoring ciljanih vrsta i staništa

Praćenje velikih zvijeri uz pomoć foto-zamki i prikupljanjem izmeta

Javna ustanova je u 2020-oj godini i dalje na planinskom masivu Dinare pratila prisutnost velikih zvijeri te je aktivni sudionik izrade plana upravljanja velikim zvijerima u Republici Hrvatskoj.

Na Dinari žive sve tri zaštićene velike zvijeri: medvjed, vuk i ris. Populacija vuka i medvjeda je stabilna a broj jedinki risa je smanjen do kritičnog broja. Ta se situacija pokušava popraviti unošenjem jedinki iz inozemstva.

Slika 1. Medvjed na Dinari snimljen foto-zamkom Javne ustanove MORE I KRŠ

Javna ustanova MORE I KRŠ je i u 2020-oj godini bilježila i Ministarstvu prijavljivala lokacije prisutnosti velikih zvijeri ali i drugih strogo zaštićenih vrsta poput divlje mačke.

Slika 2. Divlja mačka na Dinari snimljena foto-zamkom Javne ustanove MORE I KRŠ

Prema prikupljenim podacima, najveća je frekvencija i pojavljivanje vuka. I prisutnost medvjeda je također zabilježena u većem dijelu planinskog masiva. Posebno veseli podatak da su foto zamke Javne ustanove na području Splitsko-dalmatinske županije ponovno zabilježile i prisutnost risa, koji je nakon Domovinskog rata gotovo nestao s planinskog masiva Dinare.

Slika 3. Vuk na Dinari snimljen foto-zamkom Javne ustanove MORE I KRŠ

U 2020. godini Javna ustanova je Ministarstvu gospodarstva i regionalnog razvoja prijavila 5 nalaza vuka (*Canis lupus*), 2 nalaza medvjeda (*Ursus arctos*) i 1 nalaz risa (*Lynx lynx*).

Zimsko prebrojavanje ptica močvarica

Prema naputku Zavoda za zaštitu okoliša i prirode djelatnici Javne ustanove (Slika 3.) od 2016. godine vrše monitoring na području posebnog rezervata „Pantan“, ušća rijeke Žrnovnice i uvale u Stobreču te na području Prološkog blata. Brojnost i vrsta i individuuama varira od godine do godine i ovisno o lokalitetu. Načelno, daleko je najveća brojnost ptica na ušću Žrnovnice, ali uz izrazitu dominaciju samo dvije vrste galeba. Na Prološkom blatu, ako je sušna godina ima vrlo malo vode, pa prema tome i ptica, ali ako je veća površina pod vodom, i brojnost i raznolikost su puno veće. Svi se podatci dostavljaju nacionalnom koordinatoru, a on ih proslijeđuje dalje, te se ovakvim prebrojavanjem na razini cijelog kontinenta može dobiti vrlo dobra predodžba o općem stanju populacija ptica vodarica. Stoga je i samo prebrojavanje organizirano svugdje u isto vrijeme – jedan vikend u siječnju – jer je to srce zime kada se ptice najmanje kreću, pa su onda i rezultati najtočniji.

Slika 4. Prebrojavanje u Značajnom krajobrazu „Prološko blato“

U 2020-oj godini, terenski rad je obavljen 8-og i 10-og siječnja na četirima lokacijama koje naša ustanova redovito obilazi u sklopu zimskog prebrojavanja. Rezultati su bili otprilike na razini očekivanja s najbrojnijim vrstama galeba klaukavca i riječnog galeba u Stobreču i na Pantanu, te liske na Prološkom blatu. Valja istaći da je, a što se ne događa svake godine, Prološko blato bilo puno vode, pa je i broj ptica bio relativno velik. Kod niskog vodostaja ptica skoro da i nema.

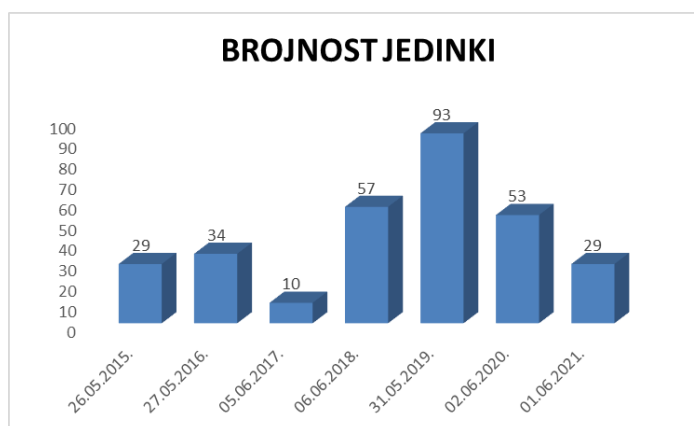
Monitoring jadranske kozonoške (*Himantoglossum adriaticum*)

Sukladno Roko Čičmir, Ljiljana Borovečki-Voska, Dubravko Šincek Jadranska kozonoška HIMANTOGLOSSUM ADRIATICUM Baumann (-Orchidaceae-) a prema napatku Zavoda za zaštitu okoliša i prirode djelatnici Javne ustanove u suradnji sa kolegama botaničarima (Slika 5.) iz Prirodoslovnog muzeja u Splitu od 2015. godine vrše obilazak lokaliteta Stup na otoku Braču.

Slika 5. Cenzus populacije kozonoške

Na spomenutom lokalitetu kozonoška nije brojna, te svake godine bude prebrojena cijela populacija. Brojnost jedinki od godine do godine varira, a kreće se u relacijama od nekoliko desetaka primjeraka (Graf 1.).

Graf 1.

Razlozi varijacijama brojnosti nisu poznati. Podatci se proslijeđuju Ministarstvu, koje vodi bazu podataka za cijelu Hrvatsku.

Monitoring Eleonorinog sokola (*Falco eleonora*)

„Istraživanje, zaštita i monitoring populacije eleonorinog sokola (*Falco eleonora* Gene 1839) u Hrvatskoj” je 1998. godine započelo kao nacionalni projekt

osmišljen od strane djelatnika Javne ustanove te se kontinuirano provodi do današnjih dana. Istraživanje je utvrdilo temeljne, a do tada nepoznate podatke o hrvatskoj populaciji eleonorinog sokola, te se kontinuirano svake godine obavlja monitoring i cenzus populacije. Pored toga, posljednjih se godina, a najviše u protekloj godini, sve više istraživačkog napora ulaže u nidobiološka istraživanja uporabom foto zamki, od čega se očekuju značajni rezultati, a koji su dijelom već i vidljivi. Ti se rezultati odnose u prvom redu na hranjenje, od čega je najvažnija vrsta plijena i vremenski raspored na razini dana i sezone.

Od svoga početka ovaj je dugovječni projekt znatno povećao do tada tek bazično znanje o hrvatskoj populaciji ove neobične vrste, a također učinio i puno za njezinu popularizaciju u široj javnosti. Kroz projekt uspostavljene su i međunarodne veze, koje su urodile plodnom suradnjom i objavljivanjem radova u vrhunskim svjetskim časopisima. Dio projekta bilo je i prvo satelitsko praćenje jedne ptičje vrste u Hrvatskoj, koje nam je dalo bitno nove podatke o godišnjoj migraciji ove vrste. Hrvatska pošta objavila je i marku s likom eleonorinog sokola, uz druge rijetke i karakteristične vrste koje se mogu naći u Hrvatskoj.

Naglasak istraživanja posljednjih godina, pa tako i 2020. godine je na korištenju foto zamki u svrhu prikupljanja nidobioloških podataka. Nastoji se pratiti cijeli tok gniježđenja od polaganja jaja do napuštanja gnijezda, što znači otprilike od druge polovice srpnja do početka listopada. Obično se snima jedno odabrano gnijezdo s tri kamere iz različitih kutova, a prikuplja se i foto i video materijal. Pored različitih "sporednih" podataka, glavni je cilj dobiti sveobuhvatne informacije o hranjenju, odnosno o vrstama plijena, njihovoj učestalosti, ovisnosti lova o dobu dana i godine, vremenskim uvjetima i slično. Upravo su ovi podatci bit postojanja i temeljni uvjet zbog kojeg se u evoluciji razvila ova vrsta i izdvojila od drugih srodnih vrsta. S ovakvim preciznim podacima bila bi moguća usporedba s drugim područjima rasprostranjenja eleonorinog sokola, te određene dugoročne prognoze budućnosti hrvatske populacije.

Slika 6. Postavljanje foto zamke na litici pored gnijezda

Monitoring kosca (*Crex crex*) na Srednjem toku Cetine s Hrvatačkim i Sinjskim poljem (HR2001313)

Monitoring kosca (*Crex crex*) izvršen je noću od 10. na 11. lipnja te 26. na 27. lipnja. Za monitoring je osmišljen transekt koji prolazi Hrvatačkim poljem, koje je procijenjeno kao najpovoljnije stanište za kosca. Zabilježena je pojava vrste, ali u malom broju i uspješno gniježđenje nije sa sigurnošću ustanovljeno. S obzirom na način korištenja zemljišta (košnja) veća uspješnost gniježđenja se pri sadašnjem stanju stvari ne može niti očekivati, ali postoji značajan potencijal. Pored monitoringa, ustanova paralelno radi na edukacijskoj i administrativnoj razini, i to u dva smjera – promicanjem korištenja državnih poljoprivrednih poticaja za kosca, te pokušavanjem dobijanja na upravljanje dijela zemljišta u državnom vlasništvu. Slične uvjete staništa traži još jedna ptičja vrsta – eja livadarka (*Circus pygargus*), pa bi napredak u ovim aktivnostima u perspektivi imao pozitivan učinak i na njezinu populaciju.

Monitoring posidonije na lokacijama unutar Natura2000 područja

Morska cvjetnica posidonija (lažina) iznimno je značajna za bioraznolikost mora jer formira stanište vrlo važno za brojne riblje i druge vrste. U isto vrijeme to je stanište danas širom Jadrana izrazito ugroženo sidrenjem ogromnog broja uglavnom turističkih plovila, a na neizravan način i prenošenjem nekih invazivnih vrsta. Ustanova je stoga započela sustavni monitoring livada posidonije u akvatoriju

Paklenih otoka, koji su izrazito izloženi pritisku nautičkog turizma. Istraživanja su započela u sklopu izrade studije sidrišta i dalje se kontinuirano nastavljaju. Time će ustanova dobiti uvid u trendove naselja posidonije, te uzroke promjena u njima, a što će biti baza za buduće aktivno upravljanje i vjerojatno zakonsku zaštitu dotičnog akvatorija, koji do sada nije bio zaštićen.

Praćenje stanja livada posidonije rađeno je na šest lokacija/uvala: dvije u kojima sidrenje nije dopušteno ili uglavnom nije moguće zbog prirodnih uvjeta (referentne lokacije), dvije u kojima je sidrenje slobodno i dvije s uređenim sustavom sidrišta. Obje referentne lokacije pokazale su visok status očuvanja sa srednjim indeksom očuvanosti 0,92 za jednu i 0,94 za drugu uvalu. Lokacije na kojima se vrši slobodno sidrenje pokazale su najnižu srednju vrijednost indeksa: 0,63, što je u kategoriji umjereno. Mjesta s reguliranim sustavom privezivanja pokazala su vrijednosti od 0,76 za jednu i 0,82 za drugu uvalu.

Monitoring mediteranskog potkornjaka (*Orthotomicus erosus*)

Na temelju podataka prikupljenih tijekom momitoringa mediteranskog potkornjaka na otoku Planikovcu u značajnom krajobrazu „Pakleni otoci“ u 2019. godini dr.sc. Milan Pernek sa Hrvatskog šumarskog instituta iz Jastrebarskog izradio je Smjernice za sanaciju i praćenje mediteranskog potkornjaka (*Orthotomicus erosus*) u značajnom krajobrazu „Pakleni otoci“. Na temelju tih preporuka početkom 2020. godine djelatnici Hrvatskih šuma su izvršili pilanje zaraženih borova te prekrivanje insekticidnom mrežom opilane drvne mase (Slika 7.).

Slika 7. Sastojina alepskog bora napadnuta mediteranskim potkornjakom na jednom od Paklenih otoka

Rezultati analize ulova u feromonskoj klopki tijekom 2020. godine pokazuju pad brojnosti mediteranskog potkornjaka na otoku Planikovcu što je pokazatelj uspješne sanacije zaraženog lokaliteta.

Monitoring mediteranskog potkornjaka osim u značajnom krajobrazu „Pakleni otoci“ vršio se i u značajnom krajobrazu „Plaže i park-šume u Brelima“ i to u suradnji sa turističkom zajednicom Općine Brela koja je angažirala stručnjaka (Boris Hrašovec) sa Šumarskog fakulteta. Rezultati istraživanja su pokazali da brojnost mediteranskog potkornjaka u ovom zaštićenom području nije zabrinjavajuća tj. njegova populacija je stabilna i u ekološki prihvatljivim granicama.

U značajnom krajobrazu „Kanjon rijeke Cetine“ monitoring se radio i u suradnji sa Hrvatskim šumama. I u ovom zaštićenom području brojnost potkornjaka nije zabrinjavajuća tj. njegova populacija je stabilna i u ekološki prihvatljivim granicama.

U značajnom krajobrazu „Vidova gora“ monitoring mediteranskog potkornjaka se nije provodio iako se na ovom području nalazi šuma dalmatinskog crnog bora. Međutim, Vidova gora se nalazi na relativno visokoj nadmorskoj visini koja se pokazala kao prehladna za ovog termofilnog nametnika.

Mediteranski potkornjak nije, kako bi netko mogao pretpostaviti, invazivna vrsta. On je obična domaća vrsta, čija je populacija posljednjih godina buknila, ne svugdje jednako. Razlozi nisu sasvim poznati, ali može se pretpostaviti da se, šire

gledano, ipak radi o prirodnoj oscilaciji brojnosti koja se periodično pojavljuje. Ako se to pokaže točno, onda niti sam monitoring ove vrste neće biti trajna aktivnost ustanove.

Monitoring Modre i Medvidine špilje

Tijekom 2020. godina u okviru EU projekta Centar za posjetitelje Modra špilja - Biševo, u suradnji s D.I.I.V. d.o.o., za ekologiju mora, voda i podzemlja napravljena je prva sustavna inventarizacija morskih staništa i vrsta dvije polupotopljene morske špilje otoka Biševa koja će poslužiti kao osnova za praćenje stanja u špiljama pod utjecajem posjećivanja. Unutar Modre špilje je zabilježeno 119 svojiti morskih organizama od čega 5 zakonom strogo zaštićenih organizama dok je u Medvidinoj zabilježeno 123 svojita morskih organizama od čega 4 zakonom strogo zaštićenih. Zakonom strogo zaštićeni školjkaš prstac (*Lithophaga lithophaga*) karakterističan je i brojčan predstavnik faune u Modroj špilji. U Medvidinoj špilji, makar povremeno, zadržava se i/ili živi više vrsta riba, a najzanimljivije su guste plove gavuna (*Atherina boyeri*) u širokom, zasjenjenom ulaznom dijelu špilje. Zbog izraženog hidrodinamizma u obje morske špilje nema masivnih ili razgranjenih formi, a ni velikih sesilnih organizama. Bitno je istaknuti da ispred ulaza obje morske špilje postoji dobro razvijen, nekoliko metara dugačak, ostatak algalnog vijenca kojeg su izgradile crvene koralinske alge među kojima i zakonom strogo zaštićena crvena alga *Lithophyllum byssoides*. Zbog klimatskih promjena i naglog podizanja razine mora, ova alga danas više ne gradi vijence.

Slika 8. Algalni vijenac na ulazu u Modru špilju

Monitoring plemenite periske (*Pinna nobilis*) na lokacijama unutar Natura2000 područja

Tijekom 2019. godine u suradnji s Prirodoslovnim muzejom i zoološkim vrtom Split započet je monitoring smrtnosti najvećeg školjkaša Mediterana plemenite periske unutar Natura2000 područja Ušće Cetine. Do kraja 2019. zabilježen je stopostotni pomor stoga se ustanova priključila zajedničkoj inicijativi PinnAdriaNet s ciljem spašavanja strogo zaštićene i sad kritično ugrožene vrste. Zahvaljujući postavljenim kolektorima za prikupljanje mlađi plemenite periske 2020. godine je pronađena jedna jedinka plemenite periske koja se trenutno nalazi u Akvariju Pula. To je jedina ulovljena živa jedinka za srednji i južni Jadran. Zahvaljujući postojećoj aplikaciji za dojavu nalaza vrsta Jeste Li Vidjeli? ustanova redovito zaprima dojave o pronalasku periski, međutim uglavnom je riječ o mrtvim jedinkama. Od 2020. ustanova koristi sredstva EU projekta CASCADE koji ima za cilj obnoviti populaciju plemenite periske, te vodi projekt očuvanja plemenite periske za južni Jadran koji je sufinanciran sredstvima FZOEU.

Slika 9. Ulovljena jedinka plemenite periske veličine 12 mm na lokaciji Mala luka, Omiš

Izlov alohtonih vrsta riba u ihtiološkim rezervatima Jadro i Vrljika

Tijekom ožujka proveden je izlov štuke (*Esox lucius*) u posebnom rezervatu „Vrljika“ (Slika 10.) a u studenom i prosincu u značajnom krajobrazu „Prološko blato“. Štuka je predatorska vrsta, koja nije autohtona u jadranskom slijevu, ali je u njega umjetno unesena, i postoji bojazan da može ozbiljno ugroziti endemične vrste, koje su inače značajno zastupljene u svim vodama imotske krajine.

U Vrljici srećom praktično ne postoji mogućnost njezina razmnožavanja, a i pristup najvećem dijelu rezervata joj je otežan. Nažalost, Prološko blato je za štuku prikladno stanište i jednom u njega unešena, vjerojatno nikada neće biti posve uklonjena. Stoga je stalni izlov to važniji kako bi se populacija koliko-toliko održavala na nekoj prihvatljivoj razini. U akcijama izlova broj ulovljenih i iz staništa uklonjenih primjeraka štuke je vrlo velik, što ukazuje na razmjere problema i nameće pitanje sudbine cijeloga ekosustava, ako bi se sustavni izlov prekinuo. Najprikladnije vrijeme za izlov je kada voda, osim samoga jezera, ispunjava još i kanale u Blatu. Ti su kanali uski i plitki, te u njima štuka ima vrlo ograničene mogućnosti kretanja.

Slika 10. Uigrana ekipa Javne ustanove prigodom izlova štuke iz Vrljike

Izlov štuke obavlja se pomoću omamljivanja ribe električnom strujom i njezina vađenja iz vode „špurtilom“, koji ujedno predstavlja i jednu od dvije elektrode spuštene u vodu, između kojih teče struja.

Inventarizacija flore, herpetofaune i ornitofaune značajnog krajobrazu "Prološko blato"

Iako su istraživanja u ovom značajnom krajobrazu započela još 2010. godine kada su djelatnici Javne ustanove započeli provoditi ornitološka i herpetološka istraživanja, u 2019. godini je započelo i istraživanje flore od strane djelatnika Prirodoslovnog muzeja iz Splita. Ovaj projekt se radi nastavno na projekte u kojima su se istraživali značajni krajobrazi „Sutina“, „Rumin“, „Grab“ i „Ruda“. Naglasak istraživanja je na vegetaciji, a obuhvaća sva godišnja doba. Specifičnost ovoga terena u odnosu na široko okolno područje je u činjenici da se radi o poplavnom polju u kršu, koje je dijelom godine pod vodom, a dijelom suho, što u bitnom utječe i na vegetaciju. Također, tu je i sađena sastojina vrbe, koja se samostalno održava i širi, te stvara cijelo jedno novo stanište, a pored toga nije podložna klasičnom šumskom gospodarenju, te je praktično posve prirodna.

Pregled stanja danjih leptira na području ekološke mreže NATURA2000 - HR2001352 Mosor

Ovaj projekt Javna ustanova provodi u suradnji sa Udrugom HYL A. Projekt je zamišljen kao dvogodišnje istraživanje, a prvi rezultati pokazuju da na istraživanom području Mosora boravi 96 vrsta danjih leptira među kojima se ističe dalmatinski okaš (*Proterebia phegea*) (Slika 10.). Ova vrsta navedena je u Prilogu II Direktive o staništima, te su sve zemlje članice Europske unije u kojima vrsta dolazi obvezane odrediti posebna područja zaštite, takozvana Natura 2000 područja (Direktiva Vijeća 92/43 / EEZ). Trenutno je Hrvatska, uz Grčku, jedina zemlja Europske unije u kojoj ova vrsta dolazi, a do sada je u Hrvatskoj određeno 14 Natura 2000 područja u kojima se vrsta nalazi. Iako je Mosor Natura 2000 područje, vrsta nije ciljna za njega budući da u prošlosti nije na njemu bilježena. Stoga će Javna ustanova ići sa prijedlogom da se dalmatinski okaš doda kao ciljna vrsta na područje Natura 2000 Mosor (HR2001352).

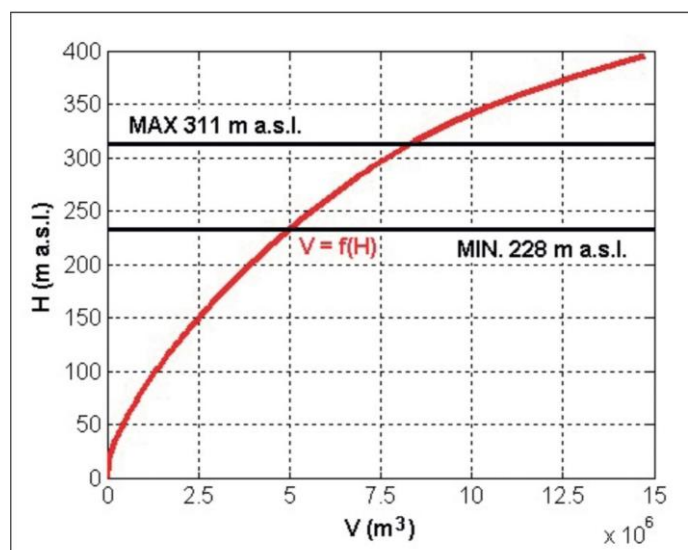
Slika 11. Dalmatinski okaš (*Proterebia phegea*), nastanjuje kamenjarske pašnjake Mosora

Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti Splitsko-dalmatinske županije Nastavak geoloških i hidrogeoloških istraživanja Crvenog i Modrog jezera

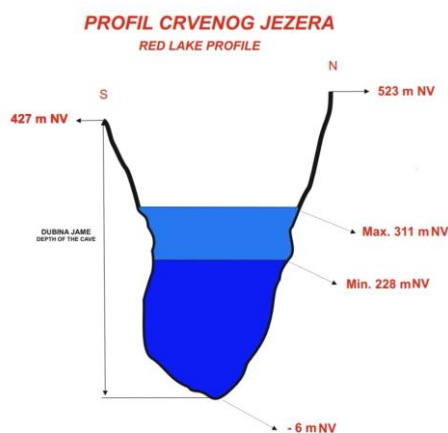
Javna ustanova provodi istraživačke, te nekoliko puta godišnje i ekološke akcije na Crvenom i Modrom jezeru. I dalje se nastavlja uspješna suradnja sa Fakultetom građevine, arhitekture i geodezije iz Splita te Geografskim odsjekom

Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Ova dva fakulteta upravo provode projekt „VODIME – Vode Imotske krajine“ koji za cilj ima izraditi pametni sustav za podršku odlučivanju u upravljanju Imotskim poljem u prilagodbi klimatskim promjenama. Projektom su obuhvaćena imotska jezera i rijeka Vrljika, a tim područjima temeljem Zakona o zaštiti prirode upravlja Javna ustanova MORE I KRŠ. Osim sa znanstvenim institucijama, Javna ustanova uspješno surađuje sa Speleološkim odsjekom Hrvatskog planinarskog društva „Imotski“, Hrvatskom gorskom službom spašavanja te Turističkom zajednicom Imota.

Redovito se provode mjerenja vodostaja u jezerima. Na Crvenom jezeru je napravljena i nove edukativna tabla sa najnovijim poznatim podacima.

Slika 12. Odnos vodostaja i zapremnine vode u Crvenom jezeru

Slika 13. Profil s najnovijim podacima o vodostaju i dubini Crvenog jezera

Speleološka istraživanja u zaštićenim djelovima prirode na području Splitsko-dalmatinske županije

Javna ustanova provodi speleološka istraživanja i rekognosciranje terena u zaštićenim područjima i ekološkoj mreži NATURA 2000.

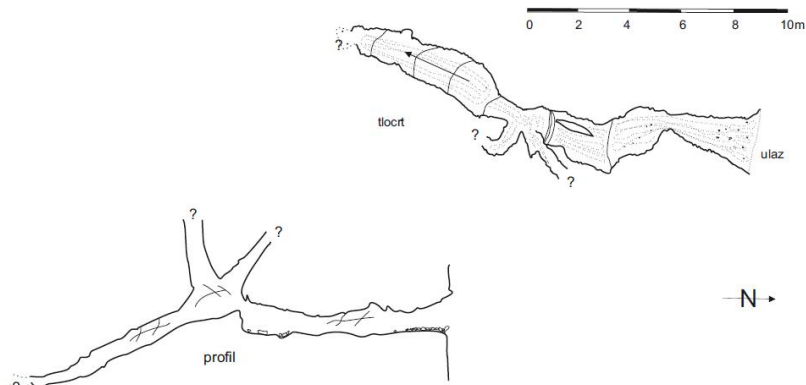
Uspostavlja se suradnja sa speleološkom udrugama u Županiji s ciljem zajedničkog istraživanja i unošenja speleoloških objekata u Speleološki katastar Republike Hrvatske. Uspostavlja se i suradnja s jedinicama lokalne samouprave po pitanju čišćenja speleoloških objekata. Dobri primjeri takve prakse su gradovi Komiža i Trilj. Javna ustanova MORE I KRŠ je potaknula i nadgledala akcije čišćenja dvaju speleoloških objekata u naselju Velić kod Trilja.

Sva istraživanja se provode u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, te sukladno dozvoli za speleološka istraživanja Ministarstva zaštite okoliša i energetike Republike Hrvatske.

Špilja Medovac, Grab

Crtao: Branimir Jukić
Mjerio: Stjepan Mekinić

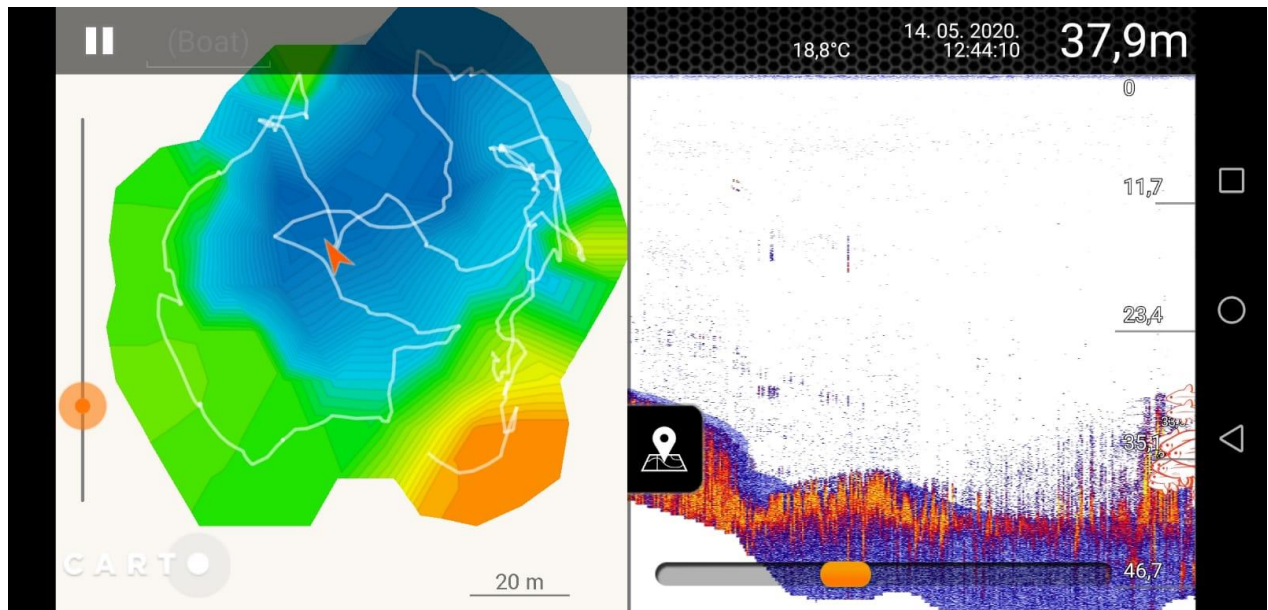
Broj pločice: 026-49

Slika 14. Nacrt špilje Medovac

Hidrogeografska istraživanja u Značajnom krajobrazu „Prološko blato“

Na području značajnog krajobraza „Prološko blato“ provedena su hidrogeografska istraživanja na Mamića jezeru, Knezovića jezeru i jezeru Galipovc. Istraživanjem je utvrđena točna morfologija potopljenih dijelova kod sva tri jezera, ustanovljene su dubine, kote dna, te svih jezera i oscilacije vodostaja tijekom godine. Napravljene su i batimetrijske karte potopljenih dijelova svih navedenih jezera. Također su napravljeni i podvodni snimci jezera bespilotnom ronilicom GLADIUS mini koju je Javna ustanova MORE I KRŠ pribavila sredstvima kroz europski projekt ECOSS.

Slika 15. Izrada batimetrijske karte dna jezera Galipovac

Geoparkovi

Zaposlenica Ustanove aktivno sudjeluje u radu geoparka „Viški arhipelag“, prvoga geoparka u našoj županiji. Pored toga, Ustanova se jako angažirala i u procesu uspostave novoga geoparka „Imotska jezera i Biokovo“. U vrlo složenom i međunarodno nadziranom procesu za proglašenje ovakvih geoparkova, Ustanova pomaže svojim stručnim znanjima, a posredno i kao institucija koja upravlja nekim od najvećih aduta i najatraktivnijih dijelova budućega geoparka.

Inače, sam pojam geopark je nastao pod okriljem UNESCO-a početkom dvijetisućitih, kako bi se, pored geoloških osobitosti kao "nosivih", promovirala pojedina lokalna područja i s gledišta kulturnih, prirodnih i drugih osobitosti, te svijesti i aktivnosti lokalnog stanovništva. Proces dobivanja "titule" geoparka složen je i zahtjevan proces, a kada se jednom dobije potrebno ga je aktivno održavati, jer se inače može izgubiti.

Praćenje stanja u postavljenim kućicama za ptice u zaštićenim područjima

Krajem 2015. te početkom 2016. godine postavljene su 23 kućice u značajnom krajobrazu „Sutina“, 5 u Sinjskom polju te 11 kućica u značajnom krajobrazu „Prološko blato“ koje redovito obilaze djelatnici Ustanove te provjeravaju u sezoni gniježđenja a čiste u zimskom periodu.

Slika 16. Gnijezdo velike sjenice

Prigodom tih obilazaka bilježe se svi podatci o gniježđenju (vrste, broj jaja/mladih), te drugi, poput stanja pojedinih kućica, neposrednog okoliša, nalaza tragova drugih životinjskih vrsta (puhovi, kune) i sl. Tako sada već postoji vrijedna baza podataka u kojoj se mogu uočavati i trendovi i iz toga izvoditi zaključci važni za buduće upravljanje.

Održavanje spomenika prirode „Maslina (*Olea europaea*)“

Zaštita ovoga spomenika prirode provodi se u suradnji sa Društvom za očuvanje kulturne baštine „Bijaći“. Rezidba masline se tradicionalno obavlja pred Cvjetnicu a berba u mjesecu listopadu. 2020. godine rezidba masline nije obavljena radi oporavka krošnje od posljedica smrzavanja tijekom zime dok je berba izvršena 10. listopada (Slika 17.). Pored predstavnika Društva „Bijaći“ i Ustanove u rezidbi i berbi sudjeluju djelatnici Vlastitog komunalnog pogona Kaštela, vatrogasci, predstavnici Instituta za jadranske kulture kao i djelatnici Muzeja grada Kaštela, Turističke zajednice grada Kaštela a i gradonačelnik Grada Kaštela. Skrb o maslini vrlo je lijep primjer suradnje Javne ustanove s lokalnom zajednicom.

Slika 17. Berba masline

Revitalizacija vodenog staništa na lokalitetu Trolokve

U 2020. godini ostvaren je kapitalan pothvat obnovom lokava na lokalitetu Trolokve u značajnom krajobrazu Vidova gora na Braču. Na dotičnom lokalitetu postoje tri lokve, koje su, unatoč činjenici da se još koriste, ipak već desetljećima bile zapuštene. One su, dakle, kao mala vodena tijela, iznimno važna za bioraznolikost, u puno povoljnijem položaju od većine lokava u Dalmaciji, a ipak unatoč tome zapuštene. To nam daje predodžbu o veličini problema s održavanjem lokava. Zahvaljujući još uvijek dosta razvijenom ovčarstvu na Braču, ove lokve imaju i danas svoju svrhu kao akumulacije vode za napajanje ovaca i drugoga blaga, koje velikim dijelom slobodno pase po Vidovoj gori.

U radovima sanacije sudjelovali su predstavnici lokalne zajednice (čišćenje okoliša lokve i stručna sanacija suhozida) i specijalizirana tvrtka, koja je tradicijskim načinom sanirala jednu od tri lokve koja je desetljećima bila presušena. Cijela je akcija imala vrlo značajan medijski odjek a krenula je na inicijativu lokalne zajednice.

Inače, važnost malih vodenih staništa – lokava – u bezvodnom dalmatinskom kršu, posebno na otocima, od neizmjernog je značenja za održavanje bioraznolikosti. Ta su staništa dobrim dijelom umjetna i ovisna o ljudskom održavanju, a s obzirom na promjene u lokalnom gospodarstvu (napuštanje tradicijske poljoprivrede) izrazito su ugrožena. Još jednu ugrozu predstavljaju i invazivne vrste u njima, posebno ribe. Te invazivne vrste postoje i u Trolokvama, te će u budućnosti trebati pristupiti i

njihovom adekvatnom tretiranju, a također i tretiranju prebujne vodene vegetacije..

Slika 18. Čišćenje srednje lokve za vrijeme niskog vodostaja

Umjetno razmnožavanje mekousne pastrve (*Salmo obtusirostris*) u posebnom rezervatu „Vrljika“

Temeljni fenomen posebnog rezervata „Vrljika“ je mekousna pastrva (*Salmo obtusirostris*) – endem dinarskog krša, ugrožen od unošenja alohtonih vrsta, gubitka staništa i nedopuštenog ribolova. Ustanova zajedno s Prirodoslovno matematičkim fakultetom od 2008. godine vrši projekt monitoringa i razmnožavanja mekousne pastrve, što je temelj održavanja stabilne populacije mekousne pastrve u rijeci Vrljici. U 2020. godini uspjelo se uzgojiti i pustiti u rezervat približno 10 tisuća mladih jedinki (Slika 19.).

Slika 19. Minuciozan laboratorijski rad s oplođenim jajima mekousne pastrve

Što je vjerojatno još i važnije naglasiti, poslije višegodišnje suradnje u funkciji dodatne logistike u terenskom radu, uz usputno stručno osposobljavanje vlastitih djelatnika, ustanova je u protekloj godini obavila sve nužne pripreme za puno samostalno preuzimanje provođenja projekta, iz kojeg se PMF povlači. Ovo je vrlo lijep i zoran primjer stručnog i tehničkog napredovanja ustanove kroz sustavan višegodišnji rad, tako da je sada posve osposobljena preuzeti puno vođenje projekta, koji je kao posve nov i stručno zahtjevan osmislila i provodila jedna specijalizirana znanstvena institucija. Projekt, koji je po svome karakteru bio u početku fundamentalno znanstveno istraživanje, sada je dao svoj rezultat kroz stvaranje tehnologije umjetnog mriješta mekousne pastrve. U toj fazi bilo je moguće da projekt od znanstvenika preuzmu zaštitari i dalje ga rutinski provode. Ova tehnologija nema svoju komercijalnu primjenu, ali je u zaštitarskom smislu vrlo važna. Stoga ovaj u budućnosti trajni dio programa rada ustanove ima vrijednost modela u širem smislu.

Inače, populacija u Vrljici, čak i ne ulazeći u aktualne probleme i ugroze u rezervatu, trajno je potencijalno ugrožena samom svojom prostornom ograničenošću na vrlo mali vodotok u kakvom svaki poremećaj u okolišu može biti koban. Svakogodišnje puštanje određene količine uzgojene mlađi (10.000 – 13.000 godišnje) u vodotok održava brojnost populacije na zadovoljavajućoj razini, a što inače ne bi bilo sigurno sa samim razmnožavanjem u divljini, uz pritiske na populaciju koji postoje cijelo vrijeme. Treba svakako spomenuti da su dijelovi opreme, uglavnom

oni skuplji, nabavljeni iz sredstava EU projekata, u prvom redu iz Interreg projekta „Ritour“, a oni se mogu koristiti i izvan samog projekta umjetnog mriješta mekousne.

Analiza hidroloških parametara izvorišta rijeke Vrljike

Višegodišnjim praćenjem i uspoređivanjem parametara izvora Opačac i Crvenog jezera, utvrđena je i jasno dokazana njihova veza. Iz rezultata i podataka prikupljenih uređajima *Data logger*, sve promjene i ekstremi zabilježeni u Crvenom jezeru, na neki način se odražavaju i na izvoru Opačcu - najizdašnjem izvoru rijeke Vrljike kaptiranom za vodoopskrbu cijele Imotske krajine. Ove spoznaje su od iznimne važnosti a aktivnostima vodozaštite navedenih vodnih tijela i iznimno su bitna pri budućem planiranju i gospodarenju navedenim zaštićenim područjima.

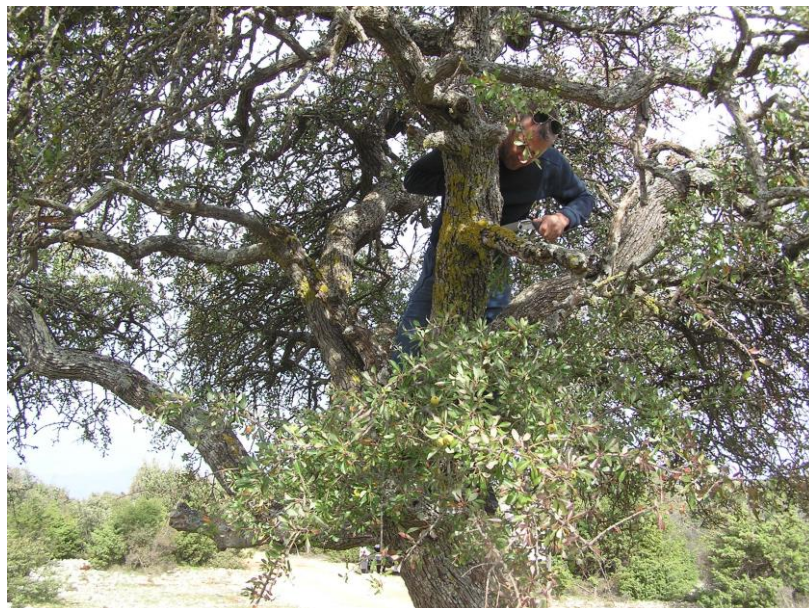

Slika 20. Izvor Opačac

Arboristički pregled i procjena statike stabala

Javna ustanova je u 2020. godini u suradnji sa specijaliziranom tvrtkom Arbofield d. o. o. iz Zagreba provela arboristički pregled i procjenu statike 3 stabala - spomenici prirode: „Divlja kruška (*Pyrus amygdaliformis*)“ i „Borić na krovu crkve u Nerežišćima (*Pinus nigra*)“ te spomenik parkovne arhitekture: „Čempres (*Cupressus sempervirens*)“. Paralelno sa arborističkim pregledom i procjenom statike na spomeniku prirode „Divlja kruška (*Pyrus amygdaliformis*)“ provedeno je sanitarno orezivanje tj. uklanjanje suhih grana (Slika 16.). Rezidbu su izveli djelatnici stručne

službe pod nadzorom dr. sc. Milana Perneka iz navedene tvrtke.

Slika 21. Arboristički stručnjak na radnom mjestu

I dok je stanje spomenika prirode „Divlja kruška (*Pyrus amygdaliformis*)“ i „Borić na krovu crkve u Nerežišćima (*Pinus nigra*)“ zadovoljavajuće, na spomeniku parkovne arhitekture „Čempres (*Cupressus sempervirens*)“ (Slika 22.) potrebno je provesti hitne mjere sanacije koje se u prvom redu odnose na uklanjanje suhih grana koje svojom masom stvaraju opterećenje i dovode do lomova zdravih dijelova krošnje. Paralelno sa tim potrebno je izvršiti zamjenu potpornja koji su postavljeni u najboljoj namjeri, ali na nestručan način te dovode do oštećenja čempresa.

Slika 22. Zaštićeni stari hvarski čempres s granama neobičnog oblika

Zaštita novih područja

Nastavak postupka zaštite masiva Dinare

Zaštita masiva Dinare je projekt koji se provodio na inicijativu Ustanove Splitsko-dalmatinske županije i Ustanove Šibensko kninske županije. Nakon što je još 2012. godine DZZP izradio stručnu podlogu koja predlaže zaštitu ovoga masiva u kategoriji park prirode odlukom Hrvatskog Sabora 5. veljače 2021. proglašen je Park prirode Dinara kao dvanaesti park prirode u Republici Hrvatskoj.

Tijekom 2020. godine Javna ustanova je aktivno sudjelovala u organizaciji i provođenju javnog uvida za dio Parka koji se nalazi na području Splitsko-dalmatinske županije.

Proglašavanjem Parka prirode Dinara stvorile su se pravne pretpostavke za osnivanje javne ustanove, donošenje prostornog plana područja posebnih obilježja i plana upravljanja Parkom prirode Dinara kojima će se pobliže urediti zaštita, korištenje i način upravljanja područjem parka.

Pokrenuti postupak zaštite podmorja Paklenih otoka

Tijekom 2020. godine ustanova je surađivala s francuskom udrugom SMILO na prijavi projekta „Integrirano upravljanje prirodnim dobrima malih otoka u Mediteranu (SMILO – Med)“, za financiranje kroz Fundaciju Princ Albert II, kojim bi se između ostalog sufinancirala izrada stručne podloge proširenja obuhvata zaštite

Paklenih otoka na način da se integrira i morski pojas.

3. prosinca održan je ZOOM sastanak između Ustanove i Ministarstva o pokretanju postupka.

Protupožarna zaštita

Ukupno je osam zaštićenih šumskih površina kojima upravlja Ustanova a koje su klasificirane u kategorije ugroženosti od požara te podijeljene na:

II a kategorija:

- „Kanjon rijeke Cetine“
- „Vidova gora“

II b kategorija:

- „Dolina Blaca“
- „Plaže i park-šuma u Brelima“
- „Šćedro“
- „Pakleni otoci“
- „Imotska jezera – Gaj“
- „Zlatni rat“

Na spomenutim područjima javna ustanova provodi protupožarnu zaštitu u suradnji s Hrvatskim šumama a pod redovitim je godišnjim nadzorom nadležnih inspekcija.

Govoreći o zaštiti od požara treba naglasiti da je ta djelatnost za ustanovu (i općenito sustav zaštite prirode) izrazito problematična i na granici održivosti, zbog neadekvatnog zakonskog rješenja, koje je posve nerealno i neživotno. Ipak, i u takvim nepovoljnim uvjetima ustanova uspijeva održati jednu minimalnu, a ipak prihvatljivu razinu protupožarne zaštite, a iznalazi i mogućnost poboljšanja stanja u prvom redu pojačanom suradnjom s vatrogasnom zajednicom. Sadašnju razinu protupožarne zaštite Javna ustanova uspijeva financirati većim dijelom iz sredstava županijskog proračuna, a manjim dijelom iz vlastitih prihoda. Utrošena sredstva su prevelika i utrošena su dobrim dijelom nepotrebno, a time zakonski uvjeti još uvijek nisu u potpunosti ispunjeni.

UPRAVLJANJE POSJEĆIVANJEM, INTERPRETACIJA I EDUKACIJA

Javnost i vidljivost Javne ustanove i njenog rada

Redovito održavanje web stranice Javne ustanove

Javna ustanova redovno održava Internet stranicu na kojoj se prate sva događanja vezana uz razna događanja, projekte, promociju, edukaciju, te se nalaze svi najvažniji podaci o zaštićenim lokalitetima.

Suradnja sa medijima

Objavljeni su članci/prilozi u Slobodnoj Dalmaciji, Večernjem listu, na portalima Dalmacija danas i Dalmatinskom portalu, u Županijskoj kronici, te Radio Imotskom, Radio Splitu, NOVA TV, HRT-u i RTL televiziji.

Od 2019. godine suradnja s medijima i vidljivost ustanove u javnosti bitno su se poboljšali u odnosu na prethodno razdoblje i odnosi s javnošću postali su sustavniji i organiziraniji. Tako Javna ustanova ima poseban ugovor o praćenju aktivnosti ustanove s izdavačem internetskog portala „Dalmatinski portal“ i pozitivni efekti toga ugovora su već vidljivi.

Promidžbeni materijal

Postavljanje obavijesnih tabli

Zbog dotrajalosti izvršena je zamjena nosača odrine (Slika 23.), 2 table i 2 putokaza u Biblijskom botaničkom vrtu „Stomorija“ te 2 obavijesne table u spomeniku parkovne arhitekture „Botanički vrt O.Š. Ostrog“ i 1 obavijesna tabla u značajnom krajobrazu „Ruda“.

Slika 23. Novi nosač odrine u Biblijskom vrtu

Tiskanje publikacije „Flora značajnih krajobraza Grab i Ruda“

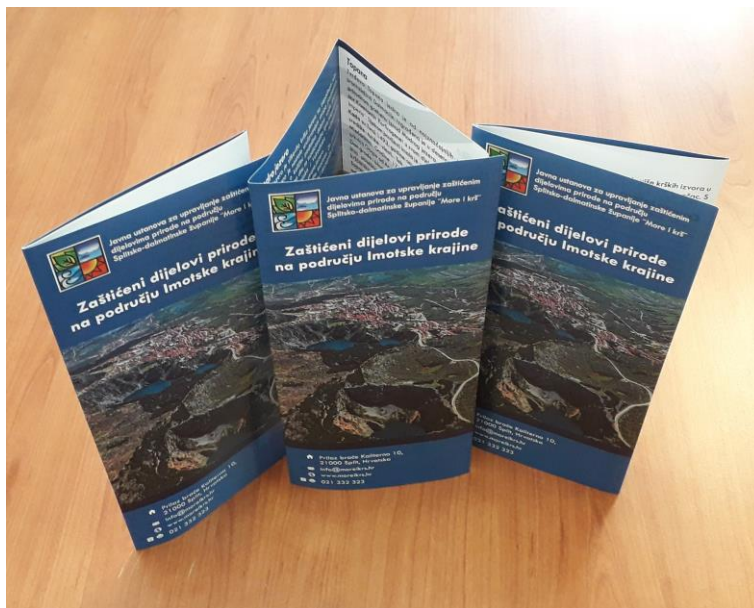
Tiskano je 400 komada kao rezultat projekta „Inventarizacija flore, herpetofaune i ornitofaune značajnih krajobraza Grab i Ruda“ koji se odvijao tijekom 2018. i 2019. godine.

Slika 24.

Tiskanje informativno-edukativnih letaka

Tiskano je 2000 komada letka „Zaštićeni dijelovi prirode na području Imotske krajine“.

Slika 25.

Edukacija o prirodnim vrijednostima Splitsko-dalmatinske županije

Edukacije učenika osnovnih i srednjih škola o zaštićenim dijelovima prirode i NATURA 2000 područjima Splitsko-dalmatinske županije“

Ovaj se projekt u kontinuitetu provodi već nekoliko godina, a u prethodnoj je godini u sklopu njega ostvarena suradnja sa sedam osnovnih i srednjih škola u SDŽ (OŠ "Don Lovre Katić", Solin; OŠ "Vjekoslav Parać", Solin; OŠ "Kraljice Jelene", Solin; OŠ "Žnjan-Pazdigrad", Split; SŠ "Braća Radić", Kaštel Štafilić; OŠ "Trilj", Trilj; Škola za dizajn, grafiku i održivu gradnju, Split). Održano je ukupno 5 predavanja uz sudjelovanje oko 300 učenika i profesora. Predavanja su uglavnom bila vezana uz specifične nadnevke kada se na svjetskoj razini obilježavaju određene za zaštitu prirode bitne teme.

Izrada popisa izvornih i zaštićenih vrsta i kultivara poljoprivrednog bilja u zaštićenim i NATURA 2000 područjima

Izrađen je popis izvornih i zaštićenih vrsta i kultivara poljoprivrednog bilja u zaštićenim i NATURA 2000 područjima, koji je obuhvatio sve kulture i veličinu površina na kojima se uzgajaju. Ovo se odnosi na 4 zaštićena područja, 25 NATURA

2000 područja (POVS) i 5 NATURA 2000 područja (POP).

Ažuriranje baze izvornih i zaštićenih pasmina u zaštićenim i NATURA 2000 područjima SDŽ

Ažurirana je postojeća baza izvornih i zaštićenih pasmina u zaštićenim područjima SDŽ kojima upravlja Javna ustanova ili njihovoj neposrednoj blizini te je utvrđen broj izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja (IZP) unutar naselja koja su dijelom ili u potpunosti u granicama zaštićenih i NATURA 2000 područja.

Ovakva baza podataka, osim što sadrži podatke o pasminama koje su same po sebi zaštićene prirodne i kulturne vrijednosti, može u određenim slučajevima imati i konkretne primjene u upravljanju zaštićenim područjima. Još se veća važnost i utjecaj na upravljanje očekuje u budućnosti kod izrade identičnih baza za Natura područja.

SURADNJA S LOKALNOM ZAJEDNICOM

Suradnja s lokalnim dionicima

Utvrđivanje namjene korištenja poljoprivrednog zemljišta u zaštićenim i NATURA 2000 područjima uvidom u ARKOD preglednik

U protekloj godini utvrđena je namjena korištenja poljoprivrednog zemljišta u zaštićenim i NATURA 2000 područjima, čije su ID parcele ucrtane u ARKOD PREGLEDNIK, i to za 13 zaštićenih područja, 40 NATURA 2000 područja (POVS) i 5 NATURA 2000 područja (POP).

Ovi suhi podatci na prvi pogled nemaju većega značenja, ali to je samo privid. Vrlo veliki dijelovi zaštićenih/natura područja pripadaju poljoprivrednom zemljištu i prikupljeni podatci se odnose tek na vrlo mali broj onih najvećih čestica. Način korištenja zemljišta od iznimne je važnosti za zaštitu prirodnih vrijednosti, u prvom redu bioraznolikost, a donekle i krajobraznu. U tom kontekstu se ne može jednoznačno reći što je za prirodu dobro, a što ne, nego to ovisi o karakteru pojedinog područja, odnosno dotičnim vrstama i staništima. Načelno, premda ne i apsolutno, dobri su tradicijski oblici poljoprivrede, a odstupanja od toga modela nisu dobra, bilo u smjeru intenziviranja poljoprivredne proizvodnje, bilo u suprotnom smjeru – zapuštanja poljoprivrednih površina.

Suradnja sa sektorom poljoprivrede u srednjem toku Cetine

U sklopu suradnje na terenu sa sektorom poljoprivrede u zaštićenim i Natura područjima, u terenskim je obilascima naglasak stavljen na izradu sveobuhvatnog anketnog upitnika i provođenje anketa (ukupno 8), te stalno ažuriranje baze poljoprivrednika i poljoprivrednih zemljišta, a organizirana je i jedna edukacija o posebnim poticajima namijenjenim očuvanju natura područja.

Od konkretnih akcija izrađen je anketni upitnik, obavljena 4 terenska obilaska, evidentirana i dopunjena baza poljoprivrednika, te prikupljeni podatci o korištenju poljoprivrednog zemljišta.

Suradnja sa korisnicima prirodnih dobara na zaštićenim područjima i područjima Ekološke mreže (Hrvatske vode, Hrvatske šume, i dr.)

Na temelju preporuka Ministarstva zaštite okoliša i prirode vezano za Program

radova održavanja voda u području zaštite od štetnog djelovanja voda Ustanova je uspostavila suradnju te vršila redovite zajedničke izlaske na teren predstavnika Ustanove i VGO-a na lokacije gdje se smatralo da bi radovi mogli štetno djelovati na zaštićeno područje tj. ekološku mrežu NATURA 2000 osobito ako su ciljevi očuvanja bili vezani uz vlažna ili vodena staništa ili vrste takvih staništa. Ovakvi zajednički obilasci su dvojaki – rutinski koji se obavljaju sezonski, te prema posebnim pozivima u slučajevima pojave konkretnih problema na terenu. Općenita je ocjena da je suradnja vrlo dobra, jer postoji obostrana spremnost za dogovor.

Suradnja sa jedinicama lokalne samouprave na zaštićenim područjima i područjima Ekološke mreže

U suradnji s Općinom Zadvarje i Hrvatskom gorskom službom spašavanja uređen je ulaz i cijela trasa za canyoning u Kanjonu Cetine. Važnije od samog fizičkog uređenja ulaza i staze, je uspostava, kako se pokazalo, vrlo kvalitetne nove organizacije turističkih obilazaka kanjona, u zajedničkoj organizaciji Javne ustanove i Općine. Financijski efekti su za obje strane vrlo dobri, a uspostavljen je i puno bolji nadzor nego prije. Uređenje staze odnosilo se uglavnom na poboljšanje uvjeta sigurnosti turista na nekim kritičnim točkama, te na osiguranje uvjeta za prijelaz rijeke i završetak staze na zemljištu u javnom vlasništvu i s prilazom za vozila.

Značajna je također i višegodišnja suradnja s Gradom Imotskim u vezi organizacije turističkog posjećivanja Crvenog i Modrog jezera. I dok je u 2019. godini ostvaren veliki organizacijski napredak, koji se odmah očitovao kroz značajno povećane prihode i za Javnu ustanovu i za Grad, te veće zadovoljstvo gostiju pandemija COVID-19 smanjila je prihod koji je u 2020. godini iznosio 178.135,00kn. Iako smanjeni 78% u odnosu na 2019. godinu zahvaljujući ovim prihodima bilo je moguće zapošljavanje sezonskih radnika koji su brinuli o čistoći sanitarnih objekata, uklanjanju otpada iz zaštićenog područja, brinuli o prostoru parkinga te sigurnosti posjetitelja.

Zbog svojih prirodnih ljepota i velikih sportsko-rekreativnih mogućnosti, zaštićeni krajobraz kanjona Cetine privlači sve veći broj posjetitelja kojih je, prema dostupnim podacima, u sezoni i više od 350 tisuća. Rafting je samo jedna od turističkih aktivnosti koje se odvijaju u kanjonu i cijelom zaštićenom području. Oblačnik je najopasniji dio toka Cetine i na njemu su se nažalost događale nezgode.

U to dijelu toka je zabranjena vožnja turistima i niz brzac se smiju spuštati samo vođitelji raftova. U tom dijelu turisti izlaze i pješice zaobilaze opasni dio toka. Taj pješački dio puta je dugi niz godina opremljen sigurnosnim sajlama koje su zbog dotrajalosti postale nesigurne. Javna ustanova je u suradnji s Hrvatskom gorskom službom spašavanja sanirala oštećenja na stepenicama i promijenila dotrajale sajle. Sve to je učinjeno u cilju veće sigurnosti posjetitelja te bržeg i lakšeg pristupa rijeci u slučaju akcija spašavanja. U sanaciji su se koristili prirodni materijali koji zadovoljavaju sigurnosni standard i kao takvi se uspješno se koriste u zaštićenim područjima diljem Europe i Svijeta. Ključni razlozi za njihovo korištenje su sigurnost i minimalna intervencija u okolišu.

Ekološke akcije čišćenja organizirane su u posebnom rezervatu "Vrljika" i spomenicima prirode "Modro i Crveno jezero" (25. lipnja), značajnom krajobrazu "Dolina Blaca" (2. srpnja) te posebnom rezervatu "Pantan" (3. srpnja i 18. rujna).

RAZVOJ KAPACITETA JAVNE USTANOVE

Stručno usavršavanje djelatnika

U 2020. godini djelatnici Ustanove su sudjelovali na:

- 14. Skupu stručnih službi
- 20. Godišnjem seminaru čuvara prirode
- radionici „Rezultati istraživanja medvjeda na području NP Plitvička jezera“
- radionici „Skup umrežavanja hrvatskih ustanova koje upravljaju morskim zaštićenim područjima“
- radionici „1. (konstituirajuća) sjednica Partnerskog vijeća Strategije razvoja grada Splita do 2030.“
- radionici „Regionalni sektorski sastanak na temu izrade Okvira za prioritetne aktivnosti (eng. Prioritised action Framework - PAF) - financijsko planiranje provedbe mjera očuvanja za područja Natura 2000 - Split“
- radionici „Razvijanje sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta, KK.06.5.2.02.0001 - Usluga izrade priručnika, akcijskih planova i planova upravljanja invazivnim stranim vrstama - Grupa 1 Izrada planova upravljanja invazivnim stranim vrstama-crvenouha kornjača“
- radionici „Razvijanje sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta, KK.06.5.2.02.0001 Izrada planova upravljanja invazivnim stranim vrstama - mungos“
- radionici „Izrada stručne podloge za Plan gospodarenja crvenim koraljem (*Corallium rubrum*)“
- radionici „Ovlasti čuvara prirode i njihova primjena u otkrivanju i procesuiranju prekršaja na štetu prirode“

Sustav izdavanja koncesija i koncesijskih odobrenja

Izdavanje koncesijskih odobrenja

Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19) predviđeno je korištenje zaštićenih dijelova prirode kao jedan od oblika financiranja javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima, uz osiguravanje sredstava iz državnog odnosno županijskog proračuna, te programa i fondova Europske unije i ostalih međunarodnih organizacija.

Zaštićene područja kojima upravlja Ustanova koriste se na sljedeće načine:

1. Ugovori o skrbi, zajedničkom korištenju i poslovnoj suradnji

Na području posebnog rezervata „Pantan“, Ustanova ima sklopljene ugovore o korištenju s Hrvatskom kontrolom zračne plovidbe i Zračnom lukom Split.

2. Koncesije na zaštićenom području

Zaštićenih područja pod režimom koncesije na pomorskom dobru je nekoliko. To su spomenik prirode „Modra špilja“ (Nautički centar Komiža), spomenik prirode „Zelena špilja“ (Gradina, Vis) i značajni krajobraz „Zlatni rat“ (Grabov rat, Bol). Sve je ove koncesije, sukladno zakonu, dala Splitsko-dalmatinska županija ili su u postupku davanja, a prihodi se sukladno zakonu dijele između županije, grada ili općine te Republike Hrvatske.

3. Koncesijska odobrenja

Koncesijska odobrenja daje Ustanova sukladno čl. 188. - 193. Zakona o zaštiti prirode za obavljanje djelatnosti registriranim pravnim osobama i obrtima uz prethodnu suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prirode. Iznimka su koncesijska odobrenja na pomorskom dobru unutar značajnog krajobrazu „Pakleni otoci“ koja daje grad Hvar.

Najznačajnije područje unutar modela koncesijskih odobrenja za Ustanovu je značajni krajobraz „Kanjon Cetine“ gdje je sklopljen 1 ugovor o koncesijskom odobrenju za djelatnost ugostiteljstva i 61 koncesijsko odobrenje za sportsku djelatnost (rafting, kajak, kanu, prijevoz posjetitelja brodicama, canyning, slobodno penjanje).

Ostala područja na kojima su dodjeljivana koncesijska odobrenja su: značajni krajobraz „Šćedro“ – 3 ugovora za ugostiteljstvo; značajni krajobraz „Pakleni otoci“ – 11 ugovora za ugostiteljstvo; značajni krajobraz „Plaža i park šuma u Brelima“ - 1 ugovor za parking i 1 ugovor za ugostiteljstvo, te 2 ugovora na području značajnog krajobrazu „Zlatni rat“ koji se odnose na parkiranje i kamp odmorište.

Odlukama o dodjeljivanju koncesijskog odobrenja regulirano je turističko posjećivanje spomenika prirode špilje „Vranjača“ u Dugopolju te speleološkog objekta „Zmajevu špilja“ na Braču.

Ažuriranje baza podataka vezano za koncesije i koncesijska odobrenja

U cilju što bolje zaštite, održavanja i promicanja zaštićenih dijelova prirode na

području Splitsko-dalmatinske županije Ustanova je uspostavila slijedeće baze podataka:

- o broju posjetitelja Modre špilje po mjesecima i godinama
- o broju posjetitelja špilje Vranjača po danima, mjesecima i godinama
- o broju posjetitelja Grapčeve špilje po danima, mjesecima i godinama
- o broju posjetitelja Imotskih jezera-Gaj te Modrog i Crvenog jezera
- o broju posjetitelja špilje na otoku Ravniku (Zelena špilja) po mjesecima i godinama
- o broju posjetitelja Zmajeve špilje po mjesecima
- o broju koncesionara i koncesijskim odobrenjima na rijeci Cetini, Paklenim otocima, Šćedru, Brelima i Zlatnom ratu
- o vodostaju, protoku i temperaturi rijeke Cetine

NAZIV ZAŠTIĆENOG PODRUČJA/NAZIV PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE	BROJ PRODANIH ULAZNICA
Spomenik prirode "Modra špilja"	60448
Spomenik prirode "Vranjača"	2963
Spomenici prirode "Modro i Crveno jezero" te značajni krajobraz "Imotska jezera-Gaj"	7668
Spomenik prirode "Špilja na otoku Ravniku"	9001
Grapčeva špilja	499
Zmajeve špilja	480
Značajni krajobraz "Kanjon rijeke Cetine" - canyoning	1936

NAZIV ZAŠTIĆENOG PODRUČJA/NAZIV PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE	BROJ PRODANIH ULAZNICA u 2020.	BROJ PRODANIH ULAZNICA u 2019.	OSTVARENO U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU
Spomenik prirode "Modra špilja"	60448	178661	34%
Spomenik prirode "Vranjača"	2963	9605	31%
Spomenici prirode "Modro i Crveno jezero" te značajni krajobraz "Imotska jezera-Gaj"	7668	33146	23%
Spomenik prirode "Špilja na otoku Ravniku"	9001	21547	42%
Grapčeva špilja	503	1354	37%
Zmajeve špilja	480	639	75%
Značajni krajobraz "Kanjon rijeke Cetine" - canyoning	1936	11750	17%

Plan upravljanja

Izrada planova upravljanja za odabrana područja ekološke mreže na području SDŽ

Višegodišnji projekt izrade planova upravljanja nekim područjima ekološke mreže u cijeloj Hrvatskoj, a koji je, posredstvom Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, financiran iz EU sredstava, u 2020-oj godini se razmahao. Započeo je konkretan rad kroz brojne radionice te je zaposlen jedan asistent na projektu.

Tijekom 2020. godine krenula je provedba izrade planova upravljanja za odabrana područja, točnije faza I - Priprema i strukturiranje procesa planiranja. S Ministarstvom su odrađene konzultacije u vezi opisa posla asistenta na projektu izrade planova koji je krenuo s angažmanom u drugoj polovici godine. Javna ustanova je prikupila svu dostupnu dokumentaciju i dala je na raspolaganje konzultantskim timovima i asistentu za izradu planova. S Ministarstvom je usuglašena zonacija područja, te ciljevi i mjere očuvanja koji služe kao podloga u procesu izrade planova. 11. travnja je izrađen dokument Struktura procesa planiranja za Plan upravljanja 6105: Hvar. Također je izrađena i tablica analize dionika. Prva interna radionica između Javne ustanove, Ministarstva, Ustanove ŠKŽ i konzultantskog tima (Udruga Sunce, BIOM) održana je 25. i 26. kolovoza 2020. u Splitu s ciljem upoznavanja, SWOT analize upravljanja, analize provedbe postojećeg nacrtu plana upravljanja, analize dionika te dogovora oko procesa izrade plana upravljanja za sva područja za koja se izrađuje Plan upravljanja. Do kraja godine nastavilo se s usmenom i pismenom komunikacijom između Javne ustanove, konzultantskih timova i Ministarstva.

Područja ekološke mreže za koja se rade planovi upravljanja su:

DINARA

1. Dinara HR1000028
2. Dinara HR5000028

CETINA

1. HR2000020 - Područje oko Ćulumove pećine
2. HR2001314 - Izvorišni dio Cetine s Paškim i Vrličkim poljem
3. HR2001313- Srednji tok Cetine s Hrvatačkim i Sinjskim poljem
4. HR2000929 - Rijeka Cetina - kanjonski dio
5. HR2000936 - Ruda
6. HR2001395 - Grab

7. HR1000029 - Cetina

značajni krajobraz Grab

značajni krajobraz Kanjon rijeke Cetine

značajni krajobraz Ruda

značajni krajobraz Rumin

HVAR

1. HR2001427 - Hvar - šume kod Starigrada,
2. HR2001425 - Hvar - od Prapratna do Karnjakuše
3. HR2001421 - Hvar od Pokrvenika do uvale Bristova
4. HR2001343 - Područje oko špilje Duboška pazuha
5. HR2001429 - Hvar - od Prvog boka do Lučišća
6. HR2001428 - Hvar - od Maslinice do Grebišća
7. HR2001338 - Područje oko špilje u uvali Pišćena, Hvar
8. HR3000457 - Južna obala Hvara - od rta Nedjelja do uvale Česminica
9. HR3000456 - Hvar - od uvale Vitarna do uvale Maslinica
10. HR3000135 - Otok Hvar - od Uvale Dubovica do rta Nedjelja
11. HR3000116 - Kabal – podmorje
12. HR3000464 - Područje oko rta Tatinja – Hvar
13. HR3000149 - Uvale Prapratna i Makarac – Hvar
14. HR3000451 - Hvar - otok Zečevo
15. HR3000095 - Pakleni otoci
16. HR3000143 - Uvale Kruševa; Pokrvenik i Zaraće – Hvar
17. HR3000115 - Pelegrin – podmorje
18. HR3000119 - Šćedro – podmorje
19. HR3000114 - Otoci Lukavci
20. HR3000136 - Uvala Vlaška – Hvar
21. HR3000137 - Uvala Bristova – Hvar
22. HR3000138 - Uvala V. Pogorila – Hvar
23. HR3000139 - Uvala M. Pogorila – Hvar
24. HR3000140 - Uvala M. Moševčica – Hvar
25. HR3000141 - Uvala V. Moševčica – Hvar
26. HR3000142 - Uvale Divlja mala i Divlja vela – Hvar

značajni krajobraz Pakleni otoci

značajni krajobraz Šćedro

značajni krajobraz Zečevo

Jačanje kapaciteta Ustanove po pitanju upravljanja EU projektima

ECOSS - Ekološki sustav promatranja u Jadranskom moru: oceanografska promatranja za bioraznolikost
Trajanje: 01.01.2019.-30.06.2021.
Izvor financiranja: Program prekogranične suradnje INTERREG V-A Italija – Hrvatska 2014.-2020.
Nositelj: Nacionalni savjet za istraživanje - Institut za znanosti o moru (CNR-ISMAR) Venecija, Italija
Partneri na projektu: Nacionalni institut za oceanografiju i eksperimentalnu geofiziku (Trst, Italija), Regionalna agencija Emilia-Romagne za prevenciju, okoliš i energiju (Bologna, Italija), Institut za oceanografiju i ribarstvo (Split, Hrvatska), Regionalni park prirode Delta rijeke Po (Rovigo, Italija), Plavi svijet Institut za istraživanje i zaštitu mora (Lošinj, Hrvatska), Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije (Dubrovnik, Hrvatska), Javna ustanova MORE I KRŠ (Split, Hrvatska), Shoreline (Trst, Italija), Sveučilište Ca' Foscari u Veneciji (Venecija, Italija)
Proračun projekta: 3.390.551,05 EUR
Proračun Javne ustanove MORE I KRŠ: 145.425,00 EUR
Opis projekta: Glavni je cilj projekta ECOSS uspostavljanje ekološkog sustava za promatranje u Jadranskom moru (ECOAdS), koji će dijeliti Italija i Hrvatska, a koji će integrirati ekološka i oceanografska istraživanja i praćenja u skladu s Natura 2000 strategijama očuvanja. Oslanjajući se na postojeće objekte, infrastrukturu i dugoročne ekološke podatke u Programskom području kao i na razvoj specifičnih analiza slučaja, ECOSS će obogatiti kapacitete morskog istraživanja za poboljšanje statusa očuvanja i proširenje morske komponente Natura 2000 mreže. Sinergija i povratne informacije o glavnim pitanjima upravljanja očuvanjem, ekološkim varijablama i ključnim oceanografskim procesima bit će utvrđene/procijenjene na temelju povezanosti staništa i vrsta u obalnim i morskim vodama. Po prvi će se put u ovom području holistički pogled na zdravlje morskog ekosustava na temelju ODMS-a (Okvirne direktive o Morskoj strategiji) povezati s tradicionalnim pristupom očuvanja prirode, razvijajući i potkrepljujući međupovezivanje i sinergiju između ODMS-a i HBD-a (Direktive o pticama i staništima). ECOSS će osigurati trajno i stabilno partnerstvo među različitim čimbenicima u znanstvenom, društvenom i političkom kontekstu, tako razvijajući pravo zajedničko upravljanje ekosustavom, biološkom raznolikošću, uslugama i resursima koji će biti od ključne važnosti za identificiranje i adresiranje ekoloških problema i odgovarajućih rješenja.
Aktivnosti na projektu tijekom 2020. godine: Izvršen je monitoringa vrsta u viškom arhipelagu. Ostvarena je uspješna suradnja s Institutom za Oceanografiju u Splitu, te je završeno i odobreno izvješće o ekološkom monitoringu, strategijama očuvanja i upravljačkim pitanjima u područjima Natura 2000. Do kraja projekta su predviđene 3 radionice za javnost i lokalnu zajednicu kako bi se javnost upoznala s ciljevima i rezultatima projekta.

Centar za posjetitelje Modra špilja - Biševo
Trajanje: 13.12.2016.-31.06.2020.
Izvor financiranja: Europski fond za regionalni razvoj, mjera 6c.2.2.
Nositelj: Grad Komiža
Partneri na projektu: Javna ustanova MORE I KRŠ, Turistička zajednica grada Komiže, Plavi svijet Institut za istraživanje i zaštitu mora
Proračun projekta: 27.130.650,97 HRK
Iznos EU sufinanciranja: 18.470.061,85 HRK
Opis projekta: Grad Komiža zajedno s partnerima Javnom ustanovom MORE I KRŠ, Institutom Plavi svijet i Turističkom zajednicom Grada Komiže provodi projekt „Centar za posjetitelje Modra špilja - Biševo“ sukladno Ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava potpisanom s Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije te Središnjom agencijom za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije. U sklopu infrastrukturnih aktivnosti na mjestu ruševne zgrade bivše škole na Biševu uredit će se i opremiti Centar za posjetitelje s polivalentnim prostorima za interpretaciju i prezentaciju prirodne baštine otoka Biševa i Viškog arhipelaga (izložbeni dio, info-pult, manja dvorana za predavanja, suvenirnica) s uredskim prostorima za volonterski i istraživački centar, ugostiteljskim sadržajima i smještajem za djelatnike. Isto tako uredit će se poučne staze na otoku Biševu za pješake i bicikliste koje će povezati Centar za posjetitelje s Mezuportom, Gatulom, Salbunom i najvišim vrhom Stražbenicom te obnoviti i osvijetliti obalne topničke bitnice na rtu Galijula s odmorištima za posjetitelje i informativnim sadržajima na temu prirodne baštine Biševa. Uz infrastrukturne aktivnosti izradit će se studija valorizacije prirodne baštine otoka Biševa s prijedlogom edukativnih i informativnih sadržaja, akcijski plan upravljanja posjetiteljima, studija nosivog kapaciteta Modre špilje, strategija brendiranja, strateški marketinški i akcijski plan, provesti edukativne radionice, te oblikovati i promovirati novi turistički proizvodi valorizacijom prirodne baštine. Opći cilj Projekta je doprinijeti gospodarsko-društvenom razvoju otoka Biševa i Visa te povećanju kvalitete života lokalnog stanovništva uz održivo korištenje prirodne baštine. Provedbom Projekta stvorit će se preduvjeti za ostvarenje specifičnih ciljeva Projekta: - povećanje atraktivnosti otoka Biševa i Visa interpretacijom prirodne baštine, - povećanje gospodarske aktivnosti, - povećanje edukativnog kapaciteta i razine javne svijesti o održivom razvoju u cilju očuvanja prirodne baštine.
Aktivnosti na projektu tijekom 2020. godine: Javna ustanova je realizirala aktivnosti izrade APUP-a i izrade Studije valorizacije područja. Potpisan je ugovor s izvođačem za obnovu topničkih bitnica i uspostavljanje poučnih staza s komunalnom infrastrukturom na Biševu. Radovi su započeli u rujnu 2020. a ukupna vrijednost radova je 2.989.913,53 HRK.

Jadro – izvor života
Trajanje: 01.10.2016.-30.06.2021.
Izvor financiranja: Europski fond za regionalni razvoj, mjera 6c.2.2.
Nositelj: Javna ustanova MORE I KRŠ
Partneri na projektu: Grad Solin, Turistička zajednica grada Solina
Proračun projekta: 24.444.765,33 HRK
Iznos EU sufinanciranja: 19.026.352,94 HRK
Opis projekta: Polazeći od još uvijek žive memorije, ali i iznimne vrijednosti i slojevitosti područja izvora, cilj projekta „Jadro – Izvor života“ jest stvoriti jedinstveno posjetiteljsko područje posebnog rezervata i uže okolice u svrhu očuvanja bioraznolikosti s naglaskom na zaštićenu pastrvu koja je uz „Riku“ i Salonu jedan od simbola Solina. Jadro je izvor života cijele Dalmacije jer su se zbog ovog izvora u zaštićenom zaljevu razvile Salona i Dioklecijanova palača do koje s područja izvora vodi antički akvedukt koji i danas napaja cca 300.000 stanovnika. Solin, ali i stanovništvo aglomeracije izgubilo je kontakt s Rikom, pa je ona stoga slabo prezentirana i turistima iako sama po sebi, a posebno njezini zaštićeni dijelovi i kulturna baština koja se razvila duž 4,2 km toka, predstavlja snažan, ali loše iskorišten atraktor. Projekt valorizacije izvora Jadra, kojeg partneri razvijaju od 2015. godine, sagledava njegove prirodne i prostorne vrijednosti te kreativno odgovara na niz zatečenih problema stavljajući u funkciju posjetiteljske infrastrukture postojeće derutne građevine (ikonični bunker iz II. svj. rata te industrijski objekt), dok se prostrani plato nekadašnjeg tupinoloma pretvara u školu višestranog razvoja s 5 osjetilnih poligona prilagođenih osobama s poteškoćama. Revitalizacijom tupinoloma ujedno se osigurava prihvata većeg broja posjetitelja i sprječava njihov prekomjerni broj i zadržavanje unutar obuhvata strogog rezervata. Scenarij za tupinolom nastao je u kroz participativan, interdisciplinarni proces te je prepoznat od strane Europske kulturne fondacije (projekt Mayday! Majdan! Majdaj!), a uslijedila je razrada projektne ideje za obuhvat rezervata i kontaktnu zonu pri čemu su stručne službe Javne ustanove MORE I KRŠ posebnu pažnju posvetile infrastrukturi i uvjetima za valorizaciju i zaštitu ihtiološkog rezervata, te zajedno s ostalim partnerima osmislili edukativne sadržaje kako bi se posjetitelji informirali, senzibilizirali i naučili adekvatno koristiti zaštićeni prostor. Rekreacija, relaksacija i uživanje u prirodnoj baštini nadograđuju se tako edukacijom o ugroženim vrstama, posebice pastrvi kojoj će se kroz mobilno mrijestilište obnoviti fond, zatim krškim sustavima, rijekama i bioraznolikosti. Svih ovih sadržaja dosad nije bilo, baš kao ni osnovne posjetiteljske infrastrukture tako da su posjetitelji, njih u prosjeku 50-ak dnevno, područje koristili primarno za rekreaciju, često i neadekvatno s obzirom da nema nikakvog nadzora. Projektom se želi doprijeti do stanovništva i posjetitelja čitave urbane aglomeracije Split (UAS), koja zajedno sa Splitsko-dalmatinskom županijom bilježi kontinuiran porast turista koji stvaraju pritisak na obalno područje i Split. Rijeka Jadro je nedovoljno (pre)poznata komparativna prednost Solina, a njeno izvoriste, prometno dobro povezano s centrom UAS-a i od njega udaljeno samo 15 min. vožnje, predstavlja jedinstveni sklop na kojem se preklapaju prirodne i kulturne vrijednosti, ali se jasno prati i način na koji se prirodna baština eksploatirala kroz povijest, što ovaj prostor čini svojevrsnim mementom. Projektom „Jadro-izvor života“ transformira se degradirani prostor strogog rezervata i njegova kontaktna zona, ali i znanje i svijest o zaštiti i važnosti prirodne baštine. Time se prostor upisuje na edukativne, mentalne i turističke mape i stavlja u funkciju razvoja lokalne i regionalne ekonomije.

Aktivnosti na projektu tijekom 2020. godine: Završeni su radovi na izletištu Sjever – Tupinolom škola u prirodi. Potpisani su ugovori za izradu APUPA i Studije valorizacije područja. U sklopu nabave br. 4 je provedeno brendiranje te je kreirana knjiga standarda, snimljen je znanstveno popularni film o mekousnoj pastvi te je snimljen animirani film za djecu. Do kraja 2021. godine će se realizirati aktivnosti izrade mobilnih aplikacija za izletišta te promotivne i edukacijske aktivnosti. Do kraja veljače 2021. će se objaviti nabava za ređenje izletišta Jug – Interpretacijski i prezentacijski centar te opremanje istih uz postavljanje komunalne infrastrukture u području rezervata Jadro.

Skriveni habitati
Trajanje: 04.05.2018.-01.11.2021.
Izvor financiranja: Europski fond za regionalni razvoj, mjera 6c.2.2.
Nositelj: Splitsko-dalmatinska županija
Partneri na projektu: Javna ustanova MORE I KRŠ, Općina Dugopolje, Grad Kaštela, Grad Split, Turistička zajednica Općine Dugopolje, Turistička zajednica Grada Kaštela, Turistička zajednica Grada Splita
Proračun projekta: 31.880.447,35 HRK
Iznos EU sufinanciranja: 19.475.727,09 HRK
Opis projekta: Projektni prijedlog osmišljen je da tako da formira multifunkcionalnu platformu za unaprjeđenje i valorizaciju prirodnog bogatstva prostora Mosora (koji čini ekološku mrežu Natura 2000 kroz HR2001352 Mosor te dijelom HR1000027 Mosor, Kozjak i Trogirska zagora), spomenika prirode Masline i Hrasta u Kaštelima kroz sustavnu interpretaciju koja bi omogućila održivo korištenje prirodne baštine. Kako bi se omogućila kvalitetna i adekvatna interpretacija prirodne baštine, ovaj Projektni prijedlog predviđa uspostavu Centra za posjetitelje i interpretacijski punkt „Maslina“ na kojim bi se na inovativan, multimedijalan i edukativan način prikazala bioraznolikost i georaznolikost projektnog područja, a ujedno i povećala njena turistička privlačnost i vidljivost na turističkom tržištu. Edukativna komponenta Centra za posjetitelje i interpretacijskog punkta „Maslina“ omogućila bi interpretaciju obilježja prirodne baštine projektnog područja, edukaciju posjetitelja o važnosti očuvanja krajobrazne, biološke i georaznolikosti, promociju zaštićenih dijelova prirode i ekološke mreže Nature 2000 te bi ujedno unaprijedila doživljaj posjetitelja kroz uporabu virtualne tehnologije bez stvaranja posjetiteljske opterećenosti zaštićenog područja. S druge strane, in situ interpretacija na prostoru Mosora predviđela bi turistički infrastrukturu rekreacijskog i edukativnog karaktera koja bi omogućila direktan doticaj posjetitelja s elementima prirodne baštine koji nisu ugroženi. Realizacijom navedenih aktivnosti ujedno bi se stvorio i primjeren model upravljanja posjetiteljima koji nedostaje na promatranom području, a koji je iznimno nužan radi očuvanja bioraznolikost i jače primjene mjera zaštite, očuvanja i održivog razvoja prirodne baštine. Projektni prijedlog stoga je direktno usklađen s ciljem povećanja privlačnosti i obrazovnog kapaciteta te uspostave boljeg upravljanja posjetiteljima odredišta prirodne baštine jer omogućuje održivo korištenje prirodne baštine i održiv društveno-gospodarski razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini.
Aktivnosti na projektu tijekom 2020. godine: Provedena je javna nabava za izradu Plana upravljanja, Akcijskog plana upravljanja posjetiteljima, Studije upravljanja posjetiteljima zaštićenim područjem NATURA2000 HR2001352 Mosor i spomenicima prirode Maslina u Kaštel Štafiliću i Hrast u Kaštel Gomilici te je izabran izvođač nakon čega su održane 1. i 2. interna radionica

IMPRECO - Uspostave zajedničke strategije i najbolje prakse u cilju unaprjeđenja transnacionalne zaštite ekosustava i njihovih usluga
Trajanje: 01.01.2018.-31.12.2019. (produljenje do 30.06.2020)
Izvor financiranja: Europski fond za regionalni razvoj, INTERREG program ADRION
Nositelj: Općina Staranzano
Partneri na projektu: Veneto Agricoltura, University of Salento, Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Javna ustanova MORE I KRŠ, Albanian Development Fund, Region of Crete
Proračun projekta: 1.142.165,50 EUR
Proračun Javne ustanove MORE I KRŠ: 159.680,50 EUR
Opis projekta: Projektni partneri svakodnevno se suočavaju s izazovima očuvanja ekosustava (ES), svjesni su povezanosti između ES-a i socio-ekonomskog sustava (SoES), koristi koje ES pruža SoES ali isto tako promjena koje SoES generira ES-u. Stoga će projekt uspostaviti transnacionalnu mrežu zaštićenih područja i lokalnih dionika te ju podržati zajedničkom strategijom za upravljanje i očuvanje ES-a zajedno s nizom inovativnih upravljačkih alata. Zahvaljujući takvim projektnim alatima koje će lokalna zajednica koristiti u provedbi projekta unaprijedit će se kapaciteti aktera četverostruke spirale (javna tijela, civilno društvo, akademska zajednica i gospodarski subjekti) u rješavanju prijetnji ES-ima i u primjeni mjera za upravljanje i očuvanje ES-a. Glavni cilj projekta IMPRECO je unaprjeđenje očuvanja usluga ekosustava i rješavanje njihove ekološke osjetljivosti jačajući tako potencijal zaštićenih područja za očuvanje bioraznolikosti i ekosustava putem transnacionalnog umrežavanja. Jedno od pilot područja projekta IMPRECO su Pakleni otoci, točnije značajni krajobraz Pakleni otoci (br. registra 207, k.o. Hvar) uključujući okolno područje ekološke mreže Natura 2000 – Pakleni otoci (Natura kod: HR3000095, k.o. Hvar).
Aktivnosti na projektu tijekom 2020. godine: Izrađena je i puštena u pogon web platforma za Paklene otoke-E LEARNING (https://pakleniotoci.eu/). Aktivirana je aplikacija „Jeste li vidjeli?“. Pokrenuta je realizacija pilot projekta – prihvaćena finalna verzija CEPA u suradnji s projektnim partnerima čija je implementacija obavljena putem osnovne škole Hvar u suradnji s stručnim službama Ustanove u studenom 2020. Potpisan zajednički sporazum s partnerima, te su sve aktivnosti uspješno provedene.

CASCADE
Trajanje: 01.01.2020.-31.12.2022.
Izvor financiranja: Program prekogranične suradnje INTERREG V-A Italija – Hrvatska 2014.-2020.
Nositelj: Regione Puglia - Dipartimento Mobilità, Qualità Urbana, Opere Pubbliche, Ecologia e Paesaggio
Proračun projekta: 5.817.547,00 EUR
Opis projekta: Problematika pilot područja Ušće Cetine N2000 je stanište izmijenjeno ljudskim djelovanjem prvenstveno hidroenergetskim zahvatima na rijeci Cetini koji su izmijenili prirodni režim rijeke i donos materijala (pijeska) čime se znatno nepovratno utjecalo na močvarni ekosustav i znatno na morski ekosustav ušća. Potom nasipanje i izgradnja unutar slanog močvarnog ekosustava koji je skoro pa u potpunosti nestao. Danas se vrši redovito nasipanje Velike gradske plaže koja je turistička atrakcija međutim zahvat nasipanja je neadekvatno koncipiran jer utječe na morski ekosustav prvenstveno livade strogo zaštićene morske cvjetnice <i>Cymodocea nodosa</i> i druge sesilne organizme prvenstveno plemenitu perisku <i>Pinna nobilis</i> čiji je status ugroženosti porastao pojavom bolesti koja devastira njenu populaciju. Ustanova vrši monitoring periske na Ušću Cetine čija je populacija jedna od najgušćih na Jadranu, pojedina polja imaju gustoću od čak 50 jedinki na 100 m²! Trenutačno stanje ukazuje na mortalitet od 2/5 jedinki. Uzroci smrtnosti još nisu dovoljno rasvijetljeni te je potrebno provesti dodatne aktivnosti očuvanja plemenite periske. U sklopu projekta CASCADE provode se sljedeće aktivnosti: 1. Izvršiti će se sva potrebna mjerenja kemijsko- fizičkih parametara unutar zone kako bi se odredili ekološki uvjeti. 2. Popisati će se biološka raznolikost unutar ušća u svrhu razumijevanja hranidbenog lanca i drugih veza među organizmima koji obitavaju na ušću. 3. Ojačati će se monitoring periske. 4. Implementacija sustava zahvata larvi periske u svrhu obnove populacije. 5. Provođenje mjera kontrole prodora invazivnih vrsta poput plavog raka, caulerpe racemose i sl. 6. Jačanje svijesti građana o bitnosti očuvanja ušća Cetine putem obavijesnih ploča, edukacija djece u školama, izrada promotivnih materijala i medijskih istupa.
Aktivnosti na projektu tijekom 2020. godine: Postavljeni su kolektori larvi na ušću rijeke Cetine te se u studenom 2020. presadila jedna ličinka u kontrolirane uvjete Pulskog akvarija. Trenutno je to jedina ličinka periske pronađena u Južnom Jadranu za sada.

Dinara
Trajanje: 21.09.2020.-20.09.2022.
Izvor financiranja: Europski fond za poljoprivredu i ruralni razvoj, operacija 8.5.2
Nositelj: Javna ustanova MORE I KRŠ
Proračun projekta: 736.650 HRK
Opis projekta: Predmetna staza „Dinara“ protezala bi se u duljini od 20,70 km počevši od Ježevića prema Sutini gdje prestaje makadamski put, a počinje pješački dio staze do Modruša tzv. „Staza Meda“. Staza dalje vodi do V. Duvjakuše - Torlakove Glave s odvojcima za 2 ledenice, Rosića Glavu i Vukosavce. Projektom je obuhvaćeno dokumentiranje i kartiranje jame i ledenica. Staza bi se uredila prema svim pravilima i standardima uređenja navedenim u projektnoj dokumentaciji. Radovi na uređenju puta u cjelokupnoj duljini od 20,7 km, na koju bi se postavilo 46 stupova i 102 putokaza, 11 tabli dimenzija 150x100cm, jedna 120x90cm i dvije table s pravilima ponašanja; sve navedeno od prirodnih materijala. Također bi se napravilo 5 odmorišta u tehnici suhozida od kamena na navedenim lokacijama. Također bi se postavilo 7 drvenih kompleta kojeg sačinjava jedan stol i dvije klupe te pet drvenih klupa. Staza bi se markirala također u cjelokupnoj dužini. Cilj navedenih radova je da se ponudi siguran i ugodan boravak na predivnoj planini Dinara, te edukacija o bogatoj flori i fauni na trasi i uokolo nje, kao i doprinos razvoju predmetnog područja, a sve od prirodnih materijala.
Aktivnosti na projektu tijekom 2020. godine: Potpisan ugovor sa Agencijom za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju 21. rujna 2020. te provedena javna nabava. Odabir izvođača očekuje se tijekom siječnja 2021. godine.

EVIDENCIJA NADZORA

Javna ustanova se u svome svakodnevnom radu suočava sa raznim problemima u smislu degradacija zaštićenih područja. Prema svojim mogućnostima (financije, čuvari prirode, ...) ona nastoji u prvom redu prevenirati, educirati i ako je potrebno sanirati štetu. Problemi su brojni, ali najčešće se svode na bespravnu gradnju, unošenje novih vrsta, nezakoniti ribolov, nezakonitu sječu šume, odlaganje otpada, požare, ugrožavanje biološkog minimuma, nedopuštena istraživanja, ...

Ovlasti čuvara prirode detaljno su propisane Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19), a terenski nadzor obavlja se temeljem godišnjeg plana i programa, dojava s terena i vlastite procjene.

U mnogim slučajevima ugroze zaštićene prirodne baštine Javna ustanova usko surađuje s inspekcijom zaštite prirode i drugim nadležnim inspekcijama, a i sama je objekt inspekcijskog nadzora.

Rezultati rada čuvarske službe prikazani su u slijedećim tablicama.

NAZIV ZONE/PODRUČJA NADZORA	BROJ TDI PO ZONI/PODRUČJU NADZORA	BROJ PREKRŠAJA/ ZABRANJENIH RADNJI
CETINA	95	26
MAKARSKO PRIMORJE	5	1
SOLIN, KAŠTELA, TROGIR, DUGOPOLJE	15	3
SINJSKO PODRUČJE	20	9
IMOTSKI	23	11
OTOCI	19	17
UKUPAN BROJ	177	67

TIP PREKRŠAJA/ ZABRANJENE RADNJE	UKUPAN BROJ TOG TIPA PREKRŠAJA
Bespravna gradnja	7
Sječa šume	10
Odlaganje veće količine otpada izvan označenih odlagališta	10
Bacanje otpadaka izvan predviđenog prostora	2
Loženje vatre izvan naselja i označenih mjesta	9
Vožnja/parkiranje izvan za to namijenjenih površina	2
Kampiranje/logorovanje izvan označenih mjesta	4
Kupanje na mjestima gdje je ono zabranjeno	2
Oštećivanje i/ili uništavanje znaka i/ili informativne ploče	7
Ostalo	14
UKUPAN BROJ	67

Prilikom utvrđivanja prekršaja za sve prekršaje je napravljen zapisnički izvještaj te su pokrenuta 4 kaznena postupka i 1 prekršajna prijava dok je 36 zabranjenih radnji proslijeđeno na daljnje postupanje nadležnim institucijama.

FINANCIJE

Ukupni PRIHODI iznose	7.859.267,57 kn
Proračunski prihodi iznose	4.242.775,10 kn
Odnose se na prihode Splitsko dalmatinske županije, odnosno nadležnog proračuna po financijskom planu (većim dijelom za plaće zaposlenika).	
Proračun Skriveni habitati	101.411,99 kn
Projekt kojem je nositelj Splitsko-dalmatinska županija. Uz upravljački, promotivni i edukativni sadržaj projekt obuhvaća opremanje posjetiteljskog centra u Dugopolju te uspostavu 2 poučne staze na Mosoru.	
Vlastiti izvori	443,00 kn
Vlastiti izvori se odnose na uplate za obveze po projektima iz prethodne godine, te kamate na računima.	
Prihodi za posebne namjene proračunskih korisnika	277.653,00 kn
Naknade za koncesijska odobrenja na zaštićenim lokalitetima; po Ugovoru za canyoning sa Općinom Zadvarje, Općini Zadvarje pripada 75% prihoda, a Grad Imotski zadržava 80% od ukupnog prihoda.	
Projekt Ecos	171.360,96 kn
Osnovni cilj projektnog zadatka ECOS je unapređenje morskih i opservacijskih kapaciteta za poboljšanje statusa očuvanja i širenja morskih komponenti mreže NATURA2000. Ocjenjuju se oceanografski procesi temeljem povezanosti među staništima u obalnim i pomorskim vodama.	
Projekt Cascade	0,00 kn
Problematika pilot područja Ušća Cetine Natura 2000 područja, stanište koje je izmjenjeno ljudskim djelovanjem prvenstveno hidroenergetskim zahvatima na rijeci Cetini koji su izmijenili prirodni režim rijeke i donos materijala (pijeska) čime se znatno nepovratno utjecalo na močvarni ekosustav i morski ekosustav ušća. Javna ustanova trenutno vrši monitoring periske na ušću Cetine čija je populacija bila jedna od najgušćih na Jadranu. Pojedina polja su imala gustoću od čak 50 jedinki na 100m ² . Trenutačno stanje ukazuje na mortalitet od 100% jedinki. Uzroci smrtonosti još nisu dovoljno rasvijetljeni te je potrebno provest dodatne aktivnosti očuvanja plemenite periske koje će Ustanova realizirati kroz ovaj projekt.	
Interreg Adrion Impreco	115.841,61 kn
Glavni cilj projekta Impreco je unapređenje očuvanja usluga ekosustava i rješavanje njihove ekološke osjetljivosti jačajući tako potencijal zaštićenih područja za očuvanje bioraznolikosti i ekosustava putem transnacionalnog umrežavanja. Aktivnosti partnera se provode na odabranim pilot područjima kojih ima ukupno 7. Pilot područje koje je odabrala Javna ustanova su: Pakleni otoci, točnije značajni krajobraz Pakleni otoci (br. Registra 207, k.o. Hvar) uključujući okolno područje ekološke mreže Natura 2000 - Pakleni otoci (Natura HR3000095, k.o. Hvar)	
Projekt Jadro - izvor života	2.431.494,08 kn
Osnovni cilj projektnog prijedloga Jadro - izvor života je održivo korištenje prirodne baštine kako bi doprinijelo održivom društveno gospodarskom razvoju na lokalnoj i regionalnoj razini. Specifični cilj projektnog prijedloga je povećati privlačnost i obrazovni kapacitet te uspostaviti bolje upravljanje posjetiteljima prirodne baštine, pri čemu je projekt usmjeren na razvijanje javne svijesti o važnosti očuvanja bioraznolikosti i georaznolikosti kroz promociju posebnog rezervata Jadro.	

Projekt Biševo**518.287,83 kn**

Opći cilj projekta je doprinjeti gospodarsko-društvenom razvoju otoka Biševa i Visa te povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva uz održivo korištenje prirodne baštine. Provedbom projekta, rekonstrukcijom, dogradnjom i prenamjenom zgrade stare škole u Centar za posjetitelje i uređenjem poučno-tematske staze storit će se preduvjeti za ostvarenje specifičnih ciljeva Projekta:

- * povećanje aktivnosti otoka Biševa i Visa interpretacijom prirodne baštine
- * povećanje gospodarske aktivnosti
- * povećanje edukativnog kapaciteta i razine javne svijesti o održivom razvoju u cilju
- * očuvanja prirodne baštine

Ukupni RASHODI iznose**8.079.252,35 kn****Rashodi poslovanja iznose**

7.792.678,31 kn

Rashodi za nefinancijsku imovinu iznose

286.574,04 kn

3003 Upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima**AKTIVNOST A 300301 Rashodi djelatnosti****4.366.799,25 kn**

Aktivnost podrazumjeva pripremne radnje zaštite prirode. Priprema dokumentacije, stručnih podloga, promidžbe, usavršavanja postojećih kadrova i istraživanja na terenu. Na svim područjima kojim upravlja Ustanova je dužna pratiti stanje, prikupljati podatke što je trajni zadatak za provođenje su potrebna financijska sredstva i stručni kadrovi sa posebnim poznavanjem određenih znanja i vještina.

AKTIVNOST A 300302 Uređenje objekata te nabava i održavanje opreme**50.174,23 kn**

Napretkom tehnologije postoji potreba za savršenijom kompjuterizacijom i programskom podrškom. Nabava opreme i materijala za rad Ustanove za tekuće poslove i intervencije na zaštićenim lokalitetima.

AKTIVNOST A 300303 Plan Zaštite od požara**137.912,61 kn**

Pravilnikom o razvrstavanju građevina i građevinskih dijelova i prostora u kategoriji ugroženosti od požara (NN 62/94 i 32/97) spada osam lokaliteta kojim upravlja Ustanova i nad njima je dužna provoditi protupožarnu zaštitu.

Ustanova mora osigurati zaštitu od požara po procjeni od ugroženosti.

Lokaliteti su klasificirani u kategorije ugroženosti od požara.

Šest u II b kategoriju i dvije u II a kategoriju.

U II a kategoriju razvrstane su Kanjon Cetine i Vidova gora na Braču.

U II b kategoriju razvrstane su Dolina Blaca, Plaža i park šuma u Brelima, otok Šćedro, Pakleni otoci, Imotska jezera Gaj i Zlatni rat.

Ugovorom sa Hrvatskim šumama dogovorene su mjere zaštite od požara za ovih osam lokaliteta.

AKTIVNOST A 300304 Upravljanje zaštićenim područjem**348.207,46 kn**

Cilj javne ustanove je istraživanje, očuvanje i potreba monitoringa vrsta i stanišnih tipova, kao i provođenje inventarizacije flore, herpetofaune i ornitofaune te ulaganje i održavanje zaštićenih lokaliteta prema projektima istraživanja i očuvanja prirode.

Ustanova uređuje poučne staze na zaštićenim lokalitetima te vrši obilježavanje zaštićenih lokaliteta tablama i pokazima za lakše snalaženje u zaštićenim lokalitetima i prirodnim vrijednostima.

Napravljena je sanacija staze prirodnim materijalima u spomeniku prirode Modro jezero, uređene su table u Biblijskom vrtu kao i dizajn i interpretacijske oznake tabli u školskom botaničkom vrtu u Kaštel Lukšiću te u značajnom krajoliku Ruda.

Institut perspektive ekonomije mediterana izvršio je tehničku pomoć u izradi konačne inačice Plana upravljanja za Značajni krajobraz Kanjon rijeke Cetine uključujući Natura 2000 područja sukladno smjernicama HAOP-a. Ulaganjem u zaštićene lokalitete postignuta je veća posjećenost, upoznavanje lokaliteta i edukacija posjetitelja, uz zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti.

KAPITALNI PROJEKT K 300301 Studija sidrišta SDŽ

5.630,60 kn

Studija sidrišta stručna je podloga za dopune i izmjene, odnosno donošenje novog Prostornog plana Splitsko - dalmatinske županije na osnovu navigacijskih i meteoroloških obilježja, tehničko-tehnoloških i prometno-plividbenih obilježja, mjera maritimne sigurnosti, karti staništa ekološke mreže NATURA2000, popisa evidentiranih strogo zaštićenih vrsta, tehničko - tehnoloških načina sidrenja i organizacije sidrišta kao i uvjeta koje investitor mora zadovoljavati za ishođenje potrebnih dozvola i rješenja.

Luka posebne namjene - sidrište odnosi se na izgradnju (postavljanje) i gospodarsko korištenje trajnog sustava sidrenja temeljem koncesije koju dodjeljuje Skupština Splitsko-dalmatinske županije. Taj se dio pomorskog dobra djelomično ili potpuno isključuje iz opće upotrebe i daje na posebnu upotrebu ili gospodarsko korištenje fizičkim i pravnim osobama.

Ova studija ne analizira sidrišta kojima upravlja javni sektor odnosno ovlaštena lučka uprava.

Izrađena je Studija Sidrišta Splitsko- dalmatinske županije faza I i II.

Upravni odjel za turizam i pomorstvo je dostavio popis lokacija za analizu mogućnosti i uvjeta uređenja luke za posebne namjene - sidrišta kroz III fazu Studije sidrišta Splitsko - dalmatinske županije.

Temeljem preliminarne analize odabrano je devet lokacija od kojih je tri u obuhvatu Natura 2000 mreže.

3006 Projekti Europske unije JU "More i krš"

Kapitalni projekt K300303 Interreg Adrion Impreco

245.116,97 kn

Popunjena je baza podataka vrsta, staništa, ekosustava i usluga ekosustava na području Paklenih otoka na transnacionalnoj razini. Razvijen zajednički monitoring protokol, održani nacionalni treninzi za volontere s pojednostavljenim zajedničkim monitoring protokolom, provedena je pilot akcija na prostoru Paklenih otoka. Izrađene su Mjere za upravljanje ekosustavom na području Paklenih otoka s ciljem izrade zajedničke metodologije na transnacionalnoj razini, te izrađena strategija za ekosustav i uspostavljena IMPRECO transnacionalna mreža.

Ishod T1.1.1 i T1.2.1. su realizirani a ishodi T1.2.3. i T2.1.2. dok se realizacija ostalih ishoda očekuje u idućem razdoblju. Izrađena je WEB platforma Paklenih otoka u sklopu koje je i e- learning i internacionalna.

Zajednički edukativni program (CEP) realiziran i predstavljen u studenome 2020.

Kapitalni projekt K300306 ERDF PROJEKT Biševo

393.478,36 kn

Napravljen je nacrt studije valorizacije prirodne baštine otoka Biševa s prijedlogom edukativnih i informativnih sadržaja sa D.I.I.V -om i Hrvatskim geološkim institutom.

Inventarizacija vrsta i zajednica Modre i Medvidine špilje po ugovorima sa Plavim svijetom - za istraživanje i zaštitu mora.

Ustanova je ugovorila i izgradnju poučnih staza i postavljanje komunalne infrastrukture na Biševu.

Kraj radova predviđen je za rujan 2021.

Kapitalni projekt K300304 ERDF Projekt Jadro - izvor života

2.241.449,06 kn

Ugovorene su savjetodavne usluge za upravljanje projektom i javnu nabavu te je obavljena javna nabava za Akcijski plan upravljanja posjetiteljima i studiju integriranog razvoja rijeke Jadro.

Napravljeni su info paneli za projekt tupinoloma Jadro izvor života.

Ostali partneri na projektu realiziraju svoje aktivnosti sukladno hodogramu rada.

Relizacija ugovora grupe II - isporučen je znanstveno popularni film o mekousnoj pastvi.

Napravljena je analiza resursa osnove područja, komunikacijska strategija vizualni identitet i logotip posjetiteljske zone te markentiški plan po ugovoru.

Kapitalni projekt K300305 EAFRD Projekt Ecos

143.749,82 kn

Kroz uspostavu projekta ECOSS bitan je doprinos za poboljšanje statusa očuvanosti stanišnih tipova i vrsta dugoročno morske stranice morskog područja Natura 2000 na području programa.

ECOSS pridonosi rezultataima programa i izlaznim pokazateljima uglavnom kroz poboljšanje upravljanja morskom mrežom kroz integraciju pitanja upravljanja odabranih stranica s ekološkim i oceanografskim promatranjem na moru prema konceptu ekološke povezanosti.

Definira se sveobuhvatni i koherentni pokazatelj baziran na ekosustavu za ugrožene vrste i staništa Natura 2000 koje prepoznaju veze između pitanja očuvanja okoliša čime pridonosi i međusobno povezivanje i sinergije između WFD, MSFD i H&BD. Dizajn i razvoj robusne infrastrukture za upravljanje podacima slijedeći načela otvorene znanosti, maksimiziranje prenosivosti rezultata projekta.

Počela je realizacija aktivnosti 3. i 4.1 projekta.

Projekt se odvija sukladno planu, redovito se održavaju online sastanci s projektnim partnerima.

Kapitalni projekt K300308 Interreg Cascade

45.322,00 kn

U sklopu projekta se provode:

- * mjerenja kemijsko- fizičkih parametara unutar zone kako bi se odredili ekološki uvjeti,
- * popisuje se biološka raznolikost unutar ušća u svrhu razumijevanja hranidbenog lanca i drugih veza među organizmima koji obitavaju na ušću (dodatno se ojačava monitoring periske).
- * razvija se i implementira sustav zahvata larvi periske u svrhu dugoročne obnove populacije,
- * provode se mjerne kontrole prodora invazivnih vrsta,
- * ojačava se svijest građana o bitnosti očuvanja ušća Cetine putem obavijesnih ploča, edukacije djece u školama, izrada promotivnih materijala i medijskih istupa.

Postavljeni su kolektori ličinki periski na ušću rijeke Cetine u Omišu, izrađeni su kavezi za in- situ uzgoj periski kao i prijenosni akvarij za ex-situ uzgoj periski.

Pronađena jedna ličinka u kolektorima te je izvršena aktivnost prebacivanja ličinke periske u in vitro uvjete.

6007 Projekti Europske Unije - SDŽ - Kapitalni projekt K600406

101.411,99 kn

Skriveni habitati

Sredstva su utrošena za plaće i materijalne troškove sukladno planu.

Provedena je javna nabava za plan upravljanja, akcijski plan upravljanja posjetiteljima i studiju upravljanja posjetiteljima. Odabran je izvođač i potpisan ugovor.

ZAKLJUČAK

Javna ustanova je od 85 planiranih aktivnosti u svom Godišnjem programu odradila njih 68, tj. 80%. Aktivnosti prioriteta 1 (obavezni) odrađeni su 92% (45/49). aktivnosti prioriteta 2 (poželjni) 58% (14/24), a aktivnosti prioriteta 3 (potencijalni) 75% (9/12). Uz napomenu da se dio aktivnosti mora planirati iz određenih „taktičkih“ razloga, iako je mala vjerojatnost da mogu biti provedene, navedeni postotci provedenosti planiranih aktivnosti su uistinu visoki, posebno u prioritetu 3.

Tijekom 2020. godine djelatnici stručne službe javne ustanove što samostalno što u suradnji sa drugim stručnjacima i ustanovama proveli su 11 projekata vezanih za inventarizaciju i monitoring vrsta i staništa, te sudjelovali na 2 edukacije i 8 radionica (sve on-line zbog COVID-19).

Tijekom 2020. godine Ustanova je provodila 6 EU projekta (ECOSS, Centar za posjetitelje Modra špilja – Biševo, Jadro – izvor života, Skriveni habitati, IMPRECO, CASCADE) te jedan domaći projekt (Dinara).

O svojim aktivnostima Javna ustanova informira javnost putem svoje web-stranice te člancima ili nastupima u medijima i opća je ocjena da je medijski prostor zadovoljavajuće opskrbljen informacijama o radu ustanove.

Javna ustanova redovito ažurira baze podataka o broju posjetitelja zaštićenih i NATURA2000 područja pod koncesijama ili koncesijskim odobrenjima, te o vodostaju, protoku i temperaturi rijeke Cetine.

Najveći dio vlastitog prihoda Javne ustanove dolazi od sustava koncesijskih odobrenja. Najznačajnije područje unutar modela koncesijskih odobrenja za Javnu ustanovu je značajni krajobraz „Kanjon rijeke Cetine“ gdje je izdato 61 koncesijsko odobrenje, te još 23 na drugim područjima. Treba također spomenuti i dva posebna ugovora o korištenju posebnog rezervata Pantan. Svi ovi aranžmani zajedno donose Javnoj ustanovi značajan vlastiti prihod, bez kojeg bi rad Ustanove bio bitno reduciran.

Pandemijska kriza je, pored svih općih poremećaja u radu ustanove – od organizacije uredskog rada do međunarodnih projekata – značajno smanjila i vlastite prihode. Tomu je dragovoljno doprinijela i sama Javna ustanova, koja je prepolovila koncesijske naknade, kako bi pomogla koncesionarima u prevladavanju krize. U toj se krizi pokazalo koliko su vlastiti prihodi važni, čak i u uvjetima vođenja nekoliko vrijednih međunarodno financiranih projekata. Vlastiti prihodi su nenamjenska

sredstva, koja su nužna za provođenje "malih" akcija i projekata, ad hoc intervencija i kao "obrotna" sredstva za velike projekte.

Na svim zaštićenim područjima kao i na područjima ekološke mreže NATURA2000 Javna ustanova provodi redoviti nadzor, a na osam posebno kategoriziranih zaštićenih šumskih područja i protupožarnu zaštitu, u koju ulaže i značajna financijska sredstva. Nažalost, zbog neadekvatnih propisa protupožarna zaštita i dalje ostaje kritična točka u cjelokupnom radu Javne ustanove.

Uzevši sve ovo u obzir, i ne ulazeći u pojedinačne slučajeve (podrobno opisane u tekstu izvješća), možemo mirne savjesti reći da je Javna ustanova u 2020. godini odradila i više nego dobar posao.

Pored gornje konstatacije, kao zalog budućnosti potrebno je i prikladno u rezimeu prethodne godine istaći i neke pojave u uvjetima rada ustanove, koje se sa širenjem aktivnosti i novim trendovima u cijelom sustavu zaštite prirode, sve više nameću u svakodnevnom radu.

Sve se više uviđa važnost dokumenata poput godišnjih programa rada, pa i budućih planova upravljanja, kod pisanja projektnih prijedloga za natječaje. Većina tih natječaja traži da se projektni prijedlozi temelje na planskim dokumentima ustanove.